

Ajattelun vapaita taitoja

Kriittinen Korkeakoulu

Katsaus

NUMERO 2/2006

Kirjoittaja-
koulun
satoa!

Sisälllys

Pääkirjoitus 3

Eero Ojanen

Ikaroshetki nyt 5

Ilpo V. Salmi

Kysymättömyyden julma hiljaisuus 8

Robert Ciesla

Satu ja esiopetuksen viitat 12

Timo Jantunen

Kirjoittajakoulun nuoruusvuosia 17

Hermann Yli-Tepsa

Juhannuslätyt 22

Armi Riiheläinen

Hotel Heinrich Heine 28

Irina Javne

Hääpuku 34

Marja Wich-Markula

Kriittisen kuulumiset 39

Eero Ojanen

Katsaus

.....

JULKAISIJA

Kriittinen korkeakoulu ry
Albertinkatu 27 a B 12
00180 Helsinki
puhelin (09) 684 0010
www.kriittinenkorkeakoulu.fi
info@kriittinenkorkeakoulu.fi

PÄÄTOIMITTAJA

Eero Ojanen

TOIMITUSSIHTEERI

Hermann Yli Tepsa

ULKOASU JA KUVITUKSET

Heidi Gabrielsson

JÄSENYYS JA OSOITTEEN MUUTOKSET

Puhelin (09) 684 0010
info@kriittinenkorkeakoulu.fi

PAINOPAIKKA

Trio Offset
Painos 300 kpl

KATSAUS ON

Kriittisen korkeakoulun lehti, joka jaetaan yhdistyksen jäsenille. Lehti informoi Kriittisen korkeakoulun toiminnasta ja sisältää toiminnan yhteydessä syntyneitä materiaalia sekä muuta Kriittisen korkeakoulun toiminta alueisiin liittyvää aineistoa.

Tämä Katsauksen numero painottuu Kriittisen korkeakoulun kirjoittajakoulun esittelyyn. 20 vuotta toimineesta koulutusmuodosta on vuosien varrella kasvanut omalla alallaan tärkeä ja arvostettu väylä kirjailijaksi.

Henkinen ilmastonmuutos

Kriittisen korkeakoulun tämän syksyn ensimmäinen luentosarja käsitteli ilmastonmuutosta. Useita kertoja kysyttiin, onko ilmastonmuutos juuri nyt sellainen hetkellinen puheenaihe, josta jauhetaan julkisuudessa jonkin aikaa, mutta joka sen jälkeen unohtuu antaakseen tilaa seuraaville.

Asiantuntijoiden näkemyksen mukaan ei ole. Ilmastonmuutos on aivan uudentyyppinen haaste, ei mikään yksittäinen ongelma. Julkinen keskustelu ja julkinen huoli toki muuttavat muotoaan ajan mittaan, mutta eiväthän ympäristöasiat kokonaan suutena ole mihinkään kadonneet sen jälkeen kun uusi tietoisuus ympäristömme uhista ja ongelmista alkoi levitä 1960 luvulla.

Jotain yksittäisiä ympäristöön liittyneitä riskejä on vuosikymmenten varrella voitu liioitellakin. Joissain asioissa kuten esimerkiksi otsonikadon aiheuttamisessa ihmiskunta on jo pystynyt selkeisiin toimiin, vaikka niiden vaikutukset näkyvätkin hitaasti. Ilmastonmuutos on kuitenkin erilainen asia kuin tähänastiset ympäristöriskit. Se ulottuu kaikialle, se on monessa mielessä varsin arvaamaton, ja se on peruuttamaton.

Siksi ilmastonmuutokseen on myös vaikea suhtautua. Päätöksentekijöiden ja muiden kansalaisten on yhtä lailla vaikea nähdä, miten tähän asiaan pitäisi suhtautua ja mikä merkitys sille pitäisi ajattelussamme ja muussa toiminnassamme antaa. Vaaditaan nopeita toimia ja selvää on, että jotain pitäisi tehdä, mutta mitähän se olisi?

Yksi hämmäntävä tekijä tässä sopassa on aika ja erilaisten aikajaksojen erilaisuus. Ilmastotutkijat puhuvat vuosituhansista, sadoista vuosituhansista ja jopa miljoonista vuosista. Ihmisen on kuitenkin vaikea konkreettisesti ajatella muutamaa vuosikymmentä pitimmälle. Poliitikassa toimitaan usein vaalikauden mittaisen ajan puitteissa.

Usein sanotaan, että näissä asioissa tarvitaan ajattelutapojen muutosta, siis jotain aivan uudenlaista ajattelua. En ole siitä lainkaan varma. Varma

olen kuitenkin siitä, että "uusi" ja "uudenlainen" ovat aika hämäriä asioita ja mitään kokonaan uutta harvoin keksitään. Eikä ehkä tarvitsekaan keksiä. Moni tutkija sanoo, että ihmiskunnalla on jo ole massa kaikki tekniset keinot, mitä ilmastonmuutoksen torjumisessa lähiaikoina tarvitaan, kunhan niitä keinoja vain käytetään. Luulen samoin, että ihmiskunnalla on jo olemassa riittävät ajatukselliset välineet. Entä jos tässä ei tarvita niinkään uusia vaan pikemmin vanhoja ajatuksia?

Olenneista ei kuitenkaan ole, ovatko ajatukset vanhoja vai uusia. Olenneista on niiden sisältö. Ilmasto viittaa ilmaan, ilma taas eräässä merkityksessään on samaa kuin henki, hengitys. Nimen omaan hengen käsite on se väline, jolla nyt tarvittavat ajattelu- ja toimintamallit voidaan löytää.

Ilmastonmuutoksen kohdalla valitetaan usein erilaisten näkökohtien ristiriitaisuutta ja niiden yhteensovittamisen vaikeutta. Yhtäällä ovat luonnontieteen tosiasiat, toisaalla taloudelliset realiteetit, kolmantena ihmisten asenteet ja arkielämä. Nämä kaikki pitää sovittaa jotenkin yhteen, eikä se tapahdu vain mekaanisesti yhteenlaskemalla. Kokonaisuus on enemmän kuin osiensa summa.

Luulen, että tulevaisuudessa puhutaan jo hengen tosiseikoista samaan tapaan kuin nyt luonnon tai talouden tosiseikoista. Henki on koko se ympäristö, jossa olemme ja elämme, fyysinen ympäristö ja ajattelumme, yhdessä. Luonnossa on omat lakinsa, taloudessa omansa. Hengen peruslait ovat näiden molempien kanssa erilaisia, koska henkeen voidaan sisällyttää luonto ja talous yhdessä.

Eräs hyvin tärkeä hengen peruslaki on vastuu. Se korostuu silloin kun ilmaston muuttuminen määrää toimiamme yhä enemmän.

Eero Ojanen

Kriittisen korkeakoulun toiminnanjohtaja

*Vanhan kreikkalaisen tarun mukaan nuori Ikaros, ollessaan isänsä tekemillä
siivillä lennolla Kreetalta mantereelle, nousi innoissaan liian lähelle
aurinkoa. Tällöin aurinko sulatti siipien kiinnitysvahan. Siivet irtosivat,
Ikaros syöksyi mereen ja hukkui. Itsetietoisen ja –riittoisen länsimaisen
kulttuurin, ja koko ihmiskunnan ikaroshetki on nyt koittamassa.*

Ikaroshetki nyt

Ilpo V. Salmi

Vararehtori emeritus

Samalla kun suitsematon kvartaalikapitalismi on piiskannut luonnon eksponentiaalisesti kasvavan louhimisen ja ryöstämisen äärimilleen, kotiplaneettamme rajat raaka-ainelähteenä ja loppusijoituskaatopaikkana alkavat olla vastassa. Tätä mieltä ovat Rooman klubin lisäksi tuhannet muut tutkijat eivät kä vain jotkut viherpiipertäjät. Maapallon suurin kaatopaikka on yhteinen ilmakehä ja ilmastonmuutoksen hälytyssireeni huutaa joka hurrikaanikausi.

Mittarit punaisella

Kasvava ihmiskunta kuluttaa useilla eri tavoilla mitaten maapalloa yli sen vuosittaisen uusiutumiskyvyn. Varovainen arvio on, että ylitys on nyt 20–30 prosenttia. Kestokyvyn rajat saavutettiin monin osin jo 1970-luvun puolivälissä ja viimeistään 1980-luvulla.

Jos kaikki maailman ihmiset jollain utopiasolidarisuudella voitaisiin nostaa varakkaimpien kalifornialaisten energiankulutuksen tasolle, tarvittaisiin jo nyt 3–4 maapalloa.

»

Me suomalaiset kuulumme ihmiskunnan vauraimpaan ja onnekkaimpaan viidennekseen emmekä Helsingissä jää kalifornialaisesta paljoakaan jälkeen. Vauraimman viidenneksen globaali kulutus on satakertainen köyhimpään viidennekseen verrattuna.

Kapitalistisen taloudenpidon harhaanjohdava perinne on kaiken edistyksen käsittämisen vain taloudelliseksi kasvuksi eli tuijottaminen BKT lukuihin. BKT mittaa taloudellista puuhakkuutta, joten "suotuisa" kehitys saattaa olla kestävän kehityksen kannalta pelkästään tuhoisaa. Näin mitaten kehitysmaat ja Venäjä ovat viime vuosina taantuneet, ja jotkut hyvinvointivaltion Euroopassakin ovat pysyneet paikallaan. Petrokapitalismin globaaliudessa on juostava yhä nopeammin itsensä läkähdyksiin että pysyisi edes paikallaan.

Sääli lastenlastenlastenlapsiamme

Hyvää tarkoittavat yksittäiset korjaustoimenpiteet, joita esimerkiksi eri puolueiden teksteissä on kasapäin, vaikuttavat mielestäni yhtä vähän kuin parveketupakoinnin kieltäminen, kun talo on jo tulella. Kapitalismiuskovaiset väittävät, että vapaa kilpailutus korjaa kaiken. Monet viime vuosikymmenien esimerkit osoittavat, että liberalistinen talouden vapauttaminen lisää eriarvoisuutta ja saa aikaa usein enemmän kurjuutta useimmille kuin hyvinvointia harvoille.

Esimerkiksi kilpailuun liittyvä hintojen sahaus korjaa tilannetta mielivaltaisesti usein liian myöhään tai väärään suuntaan, esimerkkinä raakaöljyn poukkoileva hinta. "Täyttyvällä" maapallolla vapaa taloudellinen kilpailu tuhoaa luontoa entistä tehokkaammin ja on kestävän kehityksen pyrkimyksille usein kuolinskä.

Kokemus on osoittanut, että uudet teknologiat, esimerkiksi vihreä vallankumous ovat hyödyttäneet eniten hyvätuloisia. Köyhimmillä ei niihin ole kykyä eikä varaa. Ihminen on maapallon biosfäärin erottamaton osa. Luonnon monimuotoisuuden vaaliminen ei ole siis vain utopiaetiikan sanelemaa viherpiiperrystä vaan erittäin järkevää lastenlastenlastenlastemme hyvinvoinnin edes jonkinlaista turvaamista. Kukaan ei osaa ennustaa mikään eläimen, kasvin tai pieneliön tulevaa arvoa. Ihmisen aikaansaama massasukupuutto on tuhansien eliölajien kohdalla todella lopullinen.

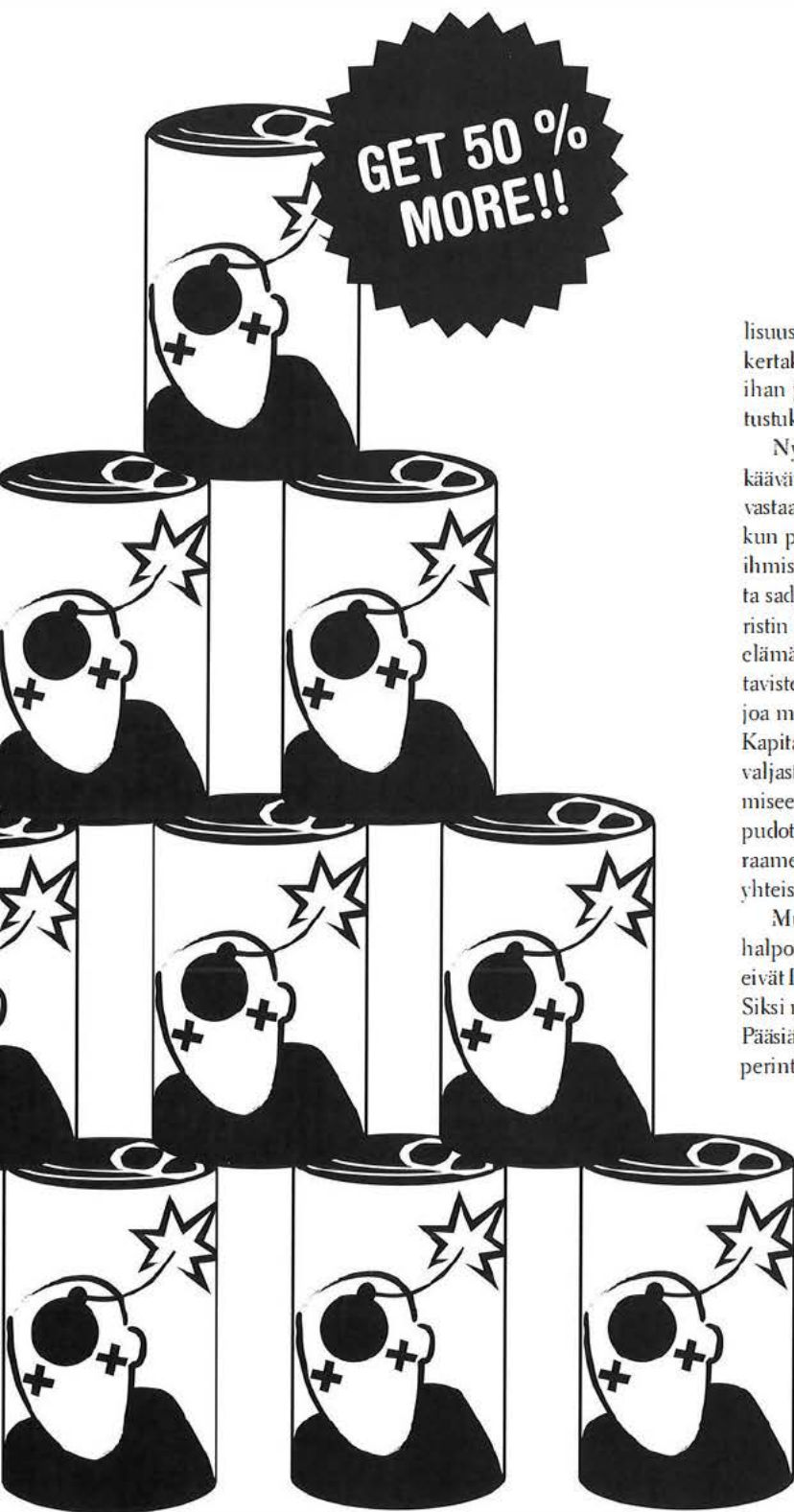
Oy Suomi Ab, joka ylpeilee ensisijollaan kansainvälisessä kilpailussa, on vain tähän tuijottaessaan antanut kaiken muun olla silleen eli Suomen hallituksen linja on BAU strategia (Business As Usual = ei tehdä mitään). Meidän politiikkamme on siis hankkia välttämättömän laihdutuskuurin sijasta suuremmat (uraani)housut.

Se loppuu sittenkin

Ensimmäinen kopernikaaninen ihmisten ajattelun mullistus oli se, kun maapallo lakasi olemasta kaiken keskus. Muutos oli niin suuri, että kardinaalien ja muiden vastustus oli hirmuista aina polttorovioihin asti. Muutos kesti kolme vuosisataa. Nyt meillä kaikilla on edessä vielä perustavanlaatuisempi ajattelun muutos. Maa ei ole kaiken keskus, vaan se on lisäksi rajallinen. Armonaikaa ajattelun muutoksella on nyt vain 20-30 vuotta.

Ihmiskunnan taloudenpidon ja oikeastaan kaikkien aktiviteettien pohjimmaisena tiedostamattomana lähtöoletuksena on ollut monta tuhatta vuotta maapallon rajattomuus. Siksi kun pää on nyt vetävän kädessä, perusturval

lisuus on romahtanut ja tilannetta ei haluta kertakaikkiaan uskoa. Tämä selittää muuten ihan järkevien ihmisten hirmuisen vihervas tustuksen. Kun sulkee silmät se auttaa vähän.

Nykyajan talouskasvun kardinaalit hyök käävät usein välttämätöntä pakkomuutosta vastaan typerillä liito orava argumenteilla, kun polttoroviotakaan ei voi käyttää. Jotta ihmiskunta voi joten kuten selvitä seuraavis ta sadasta vuodesta, koko meidän miekan, ristin ja kukkaron kolmiyhteyteen rakentuva elämänkonseptimme olisi muutettava. Suuri tavisten enemmistö ei loppujen lopuksi pal joa menetä. Saapahan ihmisarvonsa takaisin. Kapitalismista ei tarvitse luopua, mutta se on valjastettava tiukasti yhteisen hyvän edistä miseen. Aineellista hyvinvointia on pakko pudottaa kestävän kehityksen määräämiin raameihin ja globaalin maailmanyhteisön yhteisesti sopimiin uomiin.

Mutta arvaan, että yhteisöllisyyden halpoihin lomalentoihin vaihtaneet minäköt eivät Impivaarallaan barrikaadeille nouse. Siksi mielestäni toivoa ei juuri ole. Tervetuloa Pääsiäissaarelle tulevat polvet, sori että teidän perintöhimä meni vähän rikki. ♪

Kirjoitus on julkaistu myös
Vapaa ajatteli-lehden numerossa
5/2006.

Robert Ciesla

Kysymättömyyden

Jopa näennäisen vastakkaiset elämäkatsomukselliset suuntaukset

julma

repivät yhdessä yhteiskuntaa yhteen suuntaan: yksilön metafyyssisen minuuden unohtamiseen.

hiljaisuus

Suomen Vapaa-ajattelijoiden liiton jokavuotiset

Eroa kirkosta! -kampanjat ovat rinnastettavissa kirkon tempauksiin,

joilla pyritään säilyttämään jäsenmäärä ennallaan trendikkään

katumainonnan avulla. Molemmat tahot tavoittelevat yksilön

kosmologisen janon sammuttamista.

“Älä mieti liikaa, tai mietikorkeintaan meidän tavallamme”,

nämä tappelupukarit antavat ymmärtää.

Kuten tiedämme, tieteellinen maailmankuva laajenee sitä mukaa, kun sitä toteuttavat ihmiset laitteineen kehittyvät tiedoiltaan ja taidoiltaan. Olemme päivätajunnassamme biologisia olentoja ja voi olla, ettei näihin eläimellisiin ihmisaivoihin mahdu edes osia maailmankaikkeuden totuuksista. Materialismi voidaan nähdä jaloimmillaan todella kauniina filosofiana. Olennot ovat "tässä ja nyt". Kun ihminen kuolee, hänestä katoaa kaikki. Näin ollen elämää, luontoa ja ihmisiä tulee suojella viimeiseen asti.

Entä olisiko maailma parempi paikka, jos kukaan ei olisi julistanut kymmentä käskyä? Jos "älä tapa" kuuluisikin "tapa vaan"? Kirkkojen humanit ydinarvot, erityisesti ennen tämän instituution politisoitumista, ovat herättäneet monissa nöyryyttä ja arvostusta aikalaisiaan kohtaan. Kirkko puhuu avoimesti rakkaudesta.

Tieteellinen tieto on arvokasta. On oikein, että tutkimme näkyvän maailman asioita ja parannamme elämämme laatua. Sen sijaan ei ole oikein, että tiedettä käytetään nuijana, jolla ihminen saadaan luovuttamaan kriittisyytensä joitakin hyvin valitettavia vallitsevia megatrendejä, kuten vallanhimoa, kohtaan. Saman voi sanoa kirkosta. Kirkkojen sosiaalinen regressiivisyys (esim. naispappiuteen liittyvät ongelmat), "järjenvastaisuus" ja erilaiset skandaalit herättävät luonnollisesti tunteita. Kirkon kantojen ja toiminnan myötä valitettavasti kosmologia leimataan jonkin "aikansa eläneen instituution" leikiksi, ja monet sulkevat sen elämästään lopullisesti pois. Kosmologia ja metafysiikka eivät ole kirkon, ateistien tai Stephen Hawkingin omaisuutta. Ne kuuluvat meille kaikille.

Kosmologian eheyttävä leikki

Kosmologisia kysymyksiä pohtimalla ihminen saattaa kohota ajatuksen tasolle, jolta hän näkee omat, ja yhteiskunnan asiat ja ongelmat eheyttävästä perspektiivistä. Hän saattaa parhaimmillaan saada vankan varmuuden oman olemassaolonsa tärkeydestä ja ainutlaatuisuudesta. Sen tähden kosmologian eli vaikkapa vapaan elämäntutkimustiedon roolia tulisi korostaa yhteiskunnassamme, alkaen peruskoulusta ja päättyen korkeakoulutukseen. Ei ole olemassa tutkimusta tai alaa, jolle tämä

Ihminen vahingoittaa vihalla eniten itseään, uhraten intiimejä osia itseydestään sokean vallanhimon haltuun tai tehden kaikkensa muistuttaakseen Hollywoodin tähtiä ja seksipommeja.

ei soveltuisi edes muutaman opintopisteen verran. Ihmisissä tulisi sytyttää kipinä (tai pikemminkin varjella liekkiä) oman itsensä, oman potentiaalin rakentavaan etsimiseen asetettujen rajojen ulkopuolelta, myös ja erityisesti dialogin kautta.

Kuten tiedämme, me emme ole täällä "me", vaan nämä meidän saavutuksemme. Emme ole enää edes "tämä keho" tai "tämä psyyke". Lähimmäisenrakkaus koetaan tabuksi tai se jätetään vihoviimeiseksi prioriteetiksi. "Harrasta sitä kotonasi jos ehdit." Rakkaudesta ei puhuta paitsi seksin tai valloittamisen perspektiivistä, ikäänkuin puhdas rakkauden tunne olisi jotain silmittömän häpeällistä ja arvotonta. Heikkous ja haavoittuvaisuus ovat molemmat lähimmäisenrakkauteen liittyviä arvokkaita tunteita, mutta näistä luonnollisesti vaietaan. Sen sijaan täällä koetaan avoimesti eriasteista vihaa eri tahoja kohtaan, nakki kioskilta aina aseellisiin konflikteihin asti. Ihminen vahingoittaa vihalla eniten itseään, uhraten intiimejä osia itseydestään sokean vallanhimon haltuun tai tehden kaikkensa muistuttaakseen Hollywoodin tähtiä ja seksiommeja. Tämä teurastamosivilisaatio tuhoaa myös vähitellen ihmisen inhimillisen potentiaalinsa rajoittamalla sitä halunsa mukaan.

Jokainen voi konsultoida tätä meidän kollektiivista läntistä alitajuntaamme kysymällä näitä kysymyksiä itseltään: "Olenko elämässä onnistunut ihminen jos en ole korkealle kouluttautunut ja ansaitse kovin paljon? Entä jos minulla ei ole lainkaan vaikutusvaltaa tai ystäviä? Tunnustanko mahdollisen uskoni työpäikkahaastattelussa?" Harva vastaa myönteisesti.

Ateistisen vihan valtakausi

Ateistit halveksuvat kirkossa kaikkea: sen rituaaleja, oppeja, dogmia, ristiriitaisuuksia, mut

»

ta tämän rakkaan materian ja maailmankaikkeuden synnyssä kirkolla ei käsittääkseni ollut osaa tai arpa. Ateisti kokee uscin, enemmän tai vähemmän tietoisesti kirkon dogmaattisuuden tahrineen useat kosmologiset kysymykset ja kiistää niiden tärkeyden siksi saman tien.

Useimmille läntisille valloille ateismin epävirallinen valtionuskonto merkitsee mahdollisuutta jatkaa toimintaa totuttuun tapaan. Kun ihmiseltä kitketään halu etsiä vastauksia niihin kaikkein yksinkertaisimpiin ja kiinnostavimpiin kysymyksiin, hän alkaa etsiä tyydytystä asioista, jotka ylläpitävät nykyistä elämystä ja kulutuskulttuuria eli kapitalismia. Ihmisen ei toivota tekevän itseään onnelliseksi vaikka, hyvänä aika, asketismin, meditaation, pohdiskelun ja mahdollisimman vähäisen kuluttamisen avulla. Sinun pitää ostaa, valloittaa, lentää, ottaa ja ennen kaikkea sisäistää valmis ”maailmankuva paketti” yhteiskunnan hyllyltä, josta sitä aletaan ojentaa jo seitsemän vuoden ikäisille lapsosille. Tietämättömyyden kaaos ei sinänsä ole ihmiselle sietämätöntä, sitä on ainoastaan etsimisen lopettaminen, eli kysymättömyyden hiljaisuus. Tätä hiljaisuutta ihminen täyttää lopulta välinpitämättömyydellä, eriaisteisella vallan tavoittelulla, ja pahimmillaan (tunteellisen) väkivallan keinoin.

**Sinun pitää ostaa, valloittaa,
lentää, ottaa ja ennen
kaikkea sisäistää valmis
”maailmankuva paketti”
yhteiskunnan hyllyltä, josta
sitä aletaan ojentaa jo
seitsemän vuoden ikäisille
lapsosille.**

Passiivinen materialisti sekoittaa usein kosmologisen alkusyyin dogmaattiseen Jumalaan (“Eihän mitään taivaalla asustelevaa partaista ukkoa voi hyvänä aika olla olemassa!”) ja lopettaa etsintänsä siihen. Uskonnot koetaan korkeintaan kulttuurillisesti merkittävinä monien ”uskovienkin” parissa, eikä millään lailla totuutta sisältävinä tai totuutta tutkivina ilmiöinä. Passiivinen materialisti törmää ihmisten ”satukirjoihin” rajusti ja pitää tieteen tiedon kaanonina ainoana pyhänä kirjana. Hän saattaa todeta ”Kirkot ovat typeriä instituutioita, joilla heikkolahjaisia ihmisiä on

huijattu kautta historian”. Joidenkin ihmisryhmien käsissä niistä on historian valossa tällaisia muodostunutkin, sitä ei voida kiistää. Erilaisia historiallisia tekstejä on tulkittu siten, että varmasti miljoonia viattomia ihmisiä on kohdeltu niiden perusteella todella julmasti ja aivan aiheettomasti näin.

Silti ”Mitään syytä maailmankaikkeudelle ei ole” on mielestäni aivan yhtä rationaalinen väittäjä, kuin ”Moses jakoi vedet”.

Kertokaa minulle onko vain toisessa em. väittämistä ihminen ottanut nk. yliluonnollisen kyvyn tietää totuuden ja naamioinut sen ehdottomaksi varmuudeksi? Molemmat väittämät tulevat samasta lähteestä: viittä aistia käyttävistä ihmisaivoista, eli biologisen eläimen päästä. Ilmeisesti jokainen ”vapaasti ajatteleva” materialisti kuuluu automaattisesti maailmankaikkeuden taitavampien olentojen joukkoon, siinä missä jokainen keskiveren uskova on kaikkien edes osa totuuksien ulkopuolella.

Kysymys on hyväksymisestä. Ateisti ei pohjimmillaan voi hyväksyä mitään itseään suurempaa voimaa, koska valitsee nähdä sen ainoastaan jonain ”yliluonnollisena, antropomorfisena taikaolentona, joka mukamas hyppii pilvissä!”, joka kieltämättä on aikamoinen ajatus.

Ei ohjattu alkutörähdys tarkoittaa useimmiten uskoa ihmisen kaikkivoipaisuuteen, eli Jumaluuteen (toki epädogmaattisessa mielessä): ”Muilla planeetoilla saattaa olla elämää, mutta sitä löytyy vain bakteeritasolta. Muita olentoja ei ole olemassa, joilla olisi esim. neljäsataa kertaa isommat aivot ja tietoa kaikesta meitä askarruttavasta, koska muuten he olisivat ottaneet yhteyttä ja tulleet tänne mitattaviksi”. Universumille ei sallita minäkäänlaista ihmisen ulkopuolista kehittyneitä tietoisuutta. Juuri tämä varmuus kaikesta, tämä mittaamaton ihmiskeskeisyys on minus ta kovin kiehtovaa ja ristiriitaista.

Suora lainaus Vapaa Ajattelijoiden manifestista: ”Vapaa ajattelu ei voi olla uskonto, koska se ei sisällä uskoa yliluonnolliseen...” Kun puhutaan tämän nykyisen materian ja anti materian astian alkulohkista, sen synnyn molemmat näkemykset, eli ohjattu (tarkoitukseenmukainen) tai ei ohjattu (tarkoitukseton), ovat mielestäni puhtaasti uskonnollisia. Molemmissa koulukunnissa koetaan ehdoton,

muuta käsityksiä ylempi varmuus eli usko omasta näkemyksestä. Tätä on uskominen. Useimmat filosofiat versoavat jommasta kummasta näkemyksestä. Ateismi ei ole suinkaan uskonnollisuudesta erillinen lähestymistapa, ainoa "järjen ääni" ihmiskunnan sekasortoisen hallusinoinnin keskellä. Se kuitenkin mm. muistuttaa meitä kirkon synkistä puolista, joita historia ja nykypäivä ovat pullollaan, mikä sinänsä on tärkeä ateismin funktio.

Unohdettu nöyryys

Jos se partaukko ei löydy mikroskoopeista, ehkä hän ei ole partaukon näköinen tai edes "hän". Ehkä kaikki vain ilmestyi ei mistään, ei miksikään. Ehkä kaikki on vain ikuista, paradoksaalista sykliä vailla alkua tai loppua (eli koko asiaa ei haluta pohtia). Ehkä meidän yhteenlaskettu tietoisuutemme on niin kutsuttu Jumala. Jos sykli jatkuu, on aina elämää, on aina osia Jumalasta. Vaan ei. Joillekin "Jumala" on kirosana, joka murskaa tämän pohdiskelun. Avainsana on mielestäni nyt ja aina "ehkä". ● Onko nöyryys huono tai epäinhimillinen piirre? Viekö se ihmiskuntaa kehityksessä välttämättä taaksepäin?

Vapaa ajattelijoiden mandaattiin kuuluu vain dogmaattisen Jumalan vastustaminen, koska he näkevät vain kaksi suuntausta: tieteellinen tieto ja erilaiset "uskonnolliset lapsellisuudet". Tämä jyrkkä näkemys on suureksi osaksi valitettavaa seurausta kirkon historiallisista julmuuksista ja teknologian valtavista harppauksista, jolla maailmankaikkeutta voidaan jäsentää hyvinkin tarkasti.

Yhtä oleellista tälle käsitykselle on se, että vain ihminen voi hallita ja ymmärtää maailmankaikkeutta. ● Onko mahdollista, että tämä lähestymistapa ei ole ainoa keino tutkia todellisuutta? Jos keskiverto vapaa ajattelija päästäisi irti vihastaan kirkkoa kohtaan, hän voisi myöntää tämän. Tarvitaan enemmän ihmisiä, jotka sanovat "En tiedä" ja varsinkin "Ehkä olemme molemmat oikeassa".

"Vain tieteellä julkisella järjen käytöllä on olemassa menetelmiä erottaa totuutta ja erhettä toisistaan" jatkavat Vapaa ajattelijat manifestissaan. Minun mielestäni on erikoista, jos yksilön kosmologisen ajattelun poissulkeminen koetaan missään määrin edistykseksi ja totuudenmukaiseksi. ¶

Onko nöyryys huono tai epäinhimillinen piirre? Viekö se ihmiskuntaa kehityksessä välttämättä taaksepäin?

Satu ja esiopetuksen viitat

Timo Jantunen

Tässä artikkelissa haluan puhua sadun merkityksestä lapselle. Puhun sen merkityksestä lähinnä lapsen olemuksesta käsin. Yritykseeni olen saanut apua mm. Z Topeliuksen kirjoituksista. Pyrin tässä myös lyhyesti hahmottamaan lähtökohtia sellaiselle esiopetukselle, joka oivaltaisi lapsen ajattelua ja sadun merkitystä lapselle. Voitaisiin puhua lapsilähtöisestä esiopetuksesta.

Lapsuuden taikamaailma

Satusetämme Zachris Topelius on kirjoittanut paitsi satuja myös poleemisia kirjoituksia elämän eri ilmiöistä kirjassaan "lehtisiä mietekirjastani". Topelius puhuu lapsen silmän kirkkaudesta, siitä kuinka lapsi näkee maailman koko naisena, rikkomattomana. Luommon ja hengen välillä ei ole vielä juopaa tässä lapsen elämässä satumaailmassa.

"Leikkikalu elää ja on sitä, mitä se esittää. Eläin puhuu, metsä laulaa, kukka iloitsee ja suree, kaikella luonnossa on elämänsä, äänensä, tunteensa ja tarkoituksensa; kaikki ymmärtävät lasta ja lapsi ymmärtää heidät. Näinhän on myös Topeliuksen saduissa, jotka niin mainiosti ilmentävät lapsuuden tarvetta harmoniaan ja oikeamielisyyteen elämässä.

Tässä on myös sitä esiymmärrystä, jota lapsella on, jota hän janoaa täydentää ja jota me aikuiset niin herkästi ylenkatsoimme jos ja kun haluamme painottaa tietoista oppimista ja opetuksen hienoja menetelmiä. Topelius arvostaa lapsuuden ymmärrystä ja vanhuuden viisautta pitäen niitä "verrattain korkeampina, vaikkakin voimassa heikompina, eikä pidä väliasteiden tähden niitä kumpaa kaan halveksia. Eroa niiden välillä tulee meidän tarkastaa"

Meidän tulee keskittyä kysymykseen, millä tavoin lapsen ajattelu eroaa aikuisen ajattelusta ja onko tällä lapsen ajattelulla jotain arvoa sinänsä? Lapsen ajattelu on kokonaisvaltaista, sielutettua, maagista. Se on viisi kuusivuotiaalla, lapsen sisäisen maailman avautuessa, hyvin kuvallista: lapsi luo omia mielikuvia

kuulemastaan ja nämä täydentävät hänen tietojaan ympäröivästä maailmasta. Lapsen maailmankuva on enemmän mielikuviin kuin realiteetteihin perustuva. Tämä mielikuvitusvaltaisuus ja kuvallisuus harjoittavat luovia ajatusvoimia, kykyä luoda uusia yhdistelmiä erilaisten lähtöasetelmien välille.

Mietintä on Topeliuksen mukaan se pedagogi, joka särkee lapsen maailman pirstaleiksi. ”Se tunkee kuin teräskiila luonnon ja hengen väliin, se kysyy ja kaikki särkyy. Lapsikin kysyy usein itsepintaisesti, mutta hän ei tutki vastauksia, hän uskoo. Mietintä ei tähän usko, se vaatii todistuksia.” Topelius näkee kyllä, että mietinnän on tultava. ”Se on henkivoima, maailman voima. Mutta se ei saa tulla ennen aikaansa. Se ei saa muuttaa nuppua ja kukkaa heti kohta hedelmäksi, sillä siitä syntyy epäkypsä raakile”.

Satujen ja kertomusten maailma on kokonainen. Sadut eivät erittele ilmiöitä nostattaakseen kuulijassa mietintää. Ne kutsuvat kuulijaa tyynenä uskomaan, minkä lapsi turvallisesti mielin myös tekee. Näin lapsi saa ravintoa ja eväitä tulevan elämän varalle; käyhän sadussa lopulta aina hyvin. Lapsi saa luottamusta, turvaa ja uskoa hyvän voittoon.

Aivan toinen on se lähtökohta, jonka pohjalta lapsi ohjataan tutkimaan ja erittelemään ympäristön ilmiöitä, kasveja, lintuja, vettä ja sen olomuotoja jne. Tämä on aikuisen maailmaan herättelyä. Mietinnän kannustamista, syy seuraus ketjujen asettamista sinne, missä luontaisesti ovat vielä lapsen omat kokonaisvaltaiset vastaukset, niin, hänen elämänylläinen mielikuvitusmaailmansa.

Kun lapsi ennen aikaansa herätetään ulkoisen esinemaailman kylmän realistiseen havainnointiin, hänessä rikkoutuu samalla jotain suojaavaa. Omat, ehkä hyvinkin erikoiset selitykset asioille olivat antaneet sen uskon ja luottamuksen, jonka varassa ei tarvinnut huolestua tai ahdistua asioiden outouden tai pelottavuuden edessä. Lapsen satumaailma tarjosi aina turvallisen ratkaisun uhkaavalle tilanteelle. Kun lapsen idealismin sijaan tuodaan liian aikaisin aikuisen realismi, vetää lapsi tästä johtopäätöksen, ettei hänen omaa laatuaan arvosteta. Topelius toteaa tästä surullisena: ”Voi teitä vanhemmat tädit ja viisaat koulumestarit, jotka ennen aikaansa tahdotte nostaa ymmärtämättömän lapsen omalle muka korkeammalle kannallemme; jos te voisitte aavistaa, minkä maailman te olette hävittäneet, ei kaikki viisautenne riittäisi ostamaan takaisin niitä uskon ja onnen aarteita, jotka olette riistäneet paljaaksi ryöstetyltä lapseltanne. Ei ole mitään hedelmällisempää maanalaa hyvälle ja huonoille siemenille kuin lapsen sydän.

Lapsilähtöinen esiopetus

Haluan hieman avata sellaisen esiopetuksen näkökulmaa, joka ei olisi ristiriidassa lapsuuden ominaislaadun kanssa ja joka oikealla tavalla edistäisi lapsen nupullaan olevia kykyjä. Ensimmäkin on kyse oppimisesta tekemällä ja toimimalla.

Toiseksi lapselle pyritään antamaan mielikuvituskuvia, ei käsitteitä. Kolmanneksi perustana on oivallus siitä, että koska esimerkiksi lukemaan oppimisen perustalla on runojen, lorujen ja rytmien oppiminen, esiopetuksen tulee olla näihin keskittymistä, ei varsinaista lukemaan opettamista.

Satujen avulla lapsi oppii kuuntelemaan. Hän kuuntelee mielellään, koska sadut vastaavat hänen luontaista kehitysvaihettaan, hänen elävää maailmankuvaansa. Sadut ohjaavat lasta muodostamaan mielikuvituskuvia, mikä erityisesti 5-6-vuotiaan kehitysvaiheessa on tärkeää. Tällöin sisäisen maailman avautuminen janoaa oikeanlaisia kuvia kehittyäkseen tasapainoisesti. Satujen sisältämät sanat viittaavat näihin mielikuvituskuihin: lapsen sanavarasto kasvaa.

Sanojen vielä suurempi merkitys on varmasti siinä, että niiden avulla lapsi

ei tietoisesti oppii käsittelemään ongelmiaan ja pelkojaan. Hän oppii vähitellen, että ongelmat ja pelot ovat väistämättömiä elämässä, mutta ongelmia voi oppia ratkaisemaan ja pelkoja voi oppia hallitsemaan. Hyvän voitto pahasta valaa elämänmyönteistä uskoa lapsen sieluun. Tätä hän tarvitsee paitsi lapsuuden kolhujen käsittelyyn, myös ja erityisesti myöhemmin omilla jaloilla tässä vaati vassa maailmassa seisossaan. Jos lapsena on saanut samastua sankareihin, jotka voittavat vastuksen, on myöhemmin helpompi nousta oman elämänsä sankarik si elämän koetellessa.

Sadut elävät lapsessa vielä kuulemisen jälkeenkin. Tämän voi huomata leikeissä, jotka jäljittelevät satuolentojen edesottamuksia. Sadunjälkeinen leikki draama syventää sadun vaikutusta. Satu voi myös jatkaa elämäänsä kuvataiteellississa luomuksissa: pahvista, väristä, luonnonmateriaaleista voi syntyä kuninkaanlinna puistoiheen ja puroineen. Tämä vaatii jo vähän vanhemman avustusta materiaaleissa. Mutta vaikkei satua seuraisikaan minkäänlainen näkyvä esitys, voimme olla varmoja, että satu on uponnut lapsen syvimpiin kerrostumiin, mistä se joskus myöhemmin saattaa vaikuttaa elämäämme tiedostamattomalla tavalla.

Leikki on myöhempien elämäntoimintojen ennustaja ja harjoittaja. Leikki kertoo siitä, että lapsen elämys ja kokemusmaailma on aivan toinen kuin aikuisen. Siinä on kuvittelulla ratkaisevasti suurempi osuus kuin aikuisen realismissa. Se, millä voimakkuudella lapsi paneutuu tähän leikkiin, on merkittävää ajattel sen sitä paneutumista, joka myöhemmin työelämässä suuntautuu työn kohteeseen. Leikki on lapselle totta, se on todempaa kuin reaalisen maailman mittavat ilmiöt. Leikki on sadun ohella se harjoituskenttä, jolla harjoitellaan kuvittelun kykyä. Ja kuvittelu puolestaan on kyky, jota ilman emme kykene ratkaisemaan ongelmia. Lapsuudessa kuvittelun on kyettävä harjaantumaan leikin ja sadun maailmassa kasvaakseen aikuisiällä luovaksi, kykeneväksi ajatteluksi.

Leikeistä kaikkein arvokkain on kai vapaa leikki. Siinä lapsi omaehtoisesti rakentaa jotakin, mikä hänelle itselleen on sillä hetkellä tärkeää. Se voi käsitellä jotain kysymystä, joka tuolla hetkellä kaipaa ratkaisuaan. Tähän ongelmaan voivat myös muut leikkijät tiedostamattaan tarjota ratkaisumalleja. Vapaan leikin merkitys on myös siinä, että se kannustaa lapsen aloitteellisuutta ja siten lapsen tahtoelämää, jonka jonakin päivänä tulisi olla mahdollisimman voimakas, koska vaihtoehtoja on paljon ja viettelykset ovat monet. Ikävä kyllä juuri tahtoelämän kasvun lainalaisuuksia ei ole juuri etsitty eikä ymmärretty sen yhteyttä varhaislapsuuden kehitykseen.

Lapsen leikkiessä alkavat 5-6 vuotiaalla eriytyä omaksi elementtikseen työhön orientoituvat toimintaleikit. Erilaisten ammattien edustajat saavat lapsista nyt hyviä jäljittelijöitä. Ja niitä esikuvia olisi hyvä olla myös ulottuvilla. Pihamaan hoito on tietysti yksi keskeisimpiä työn innoittajia. Hiekan ja lehtien kerääminen, lapiotyöt ja haravointi sujuvat lapsilta kuin leikki. Ja tämä on aloitteellisuuden ja tahtoelämän koulua jos mikä. Samalla tehtävät liittyvät yleensä aikuisten auttamiseen. Lapselle on erityisen mieluisaa saada olla avuksi ja hyödyksi ja samalla ilmaista itseään. Myös elämän ilmiöt kiinnostavat tässä iässä usein sillä ehdolla, että niihin liittyy jokin työtehtävä. Eläintarhasta voi tulla kiinnostava kun eläinten hoitaja kertoo työstään jne.

Lapsi ilmaisee itseään leikin ja työn kautta, mutta hänen on hyvä saada mahdollisuuksia myös musisoimiseen, maalaamiseen, muovailuun, näyttelemiseen, askarteluun ja liikuntaan. Aikuisen elämässä tämä taiteellinen elementti edustaa juuri leikkiä; sitä, että voi itseään rakentavasti rentoutua, elää tunnealueella ikuisen mietinnän vastapainoksi. Lapselle taiteen tekemiseen osallistuminen on luontaista itsensä ilmaisemista, kun ei vielä ole estoja sen tiellä. Juuri jonkin

»

satumaailman rakentaminen ja satunäytelmän tekeminen tai musiikki/tanssiesityksen harjoittaminen voivat olla luonnollisia ilmauksia lasten tarpeesta ilmaista ja luoda jotain.

Erityisen tärkeä on esiopetuksen ilmapiiri. Käytän tässä ilmausta kodinomainen kuvaa maan sitä lämpöä, kannustavuutta ja turvallisuutta, jota tuo ilmaus myönteisimmillään sisältää. Lapsen on voitava olla sillä tavoin kotonaan, että hän voi rauhassa luottaa ja turvautua aikuisiin. Tämä luottamus ja rauha nousee turvallisuutta luovista ryhmistä: tuttuus ja totunnaisuus kantavat toimintoja. Tärkeää on, että lupaukset toteutetaan: jokainen täytetty lupaus rakentaa lapsen maailmankuvaa kestävämmäksi, luottavamaksi..

Toiminnan painopisteen tulee olla itse toiminnassa, ei sen tuloksissa, suorituksissa. Jokainen lapsen työ on arvokas, koska se on hänen tekemänsä. Näin toiminta voi tulla mielelliseksi siitä voi saada myönteisiä kokemuksia, siinä on ilo kasvaa. Toiminnassa itsessään on ilo.

Joitakin ajatuksia opetuksen luonteesta

Lapsi oppii matematiikan perustavia toimintoja leikeissään, rakentaessaan majaa, leikkiesään kotia, hypätessään narua tai ruutua, kiipeillessään ja tasapainoillessaan, käärtäessään hiekkaa tai lehtiä, leikkiessään kivillä ja kävyillä. Nämä ulkoiset toiminnot harjoittavat myös niitä sisäisiä kykyjä, joita laskeminen edellyttää. Liikkuminen on tärkeä ja aluksi laajamotorinen toiminta. Ne kyvyt, joita lapsi hankkii ulkoisessa toiminnassa ja leikissä, muuttuvat vähitellen kasvun myötä sisäisiksi kyvyiksi ja samalla lapsi tulee niistä yhä enemmän tietoiseksi.

Esikoululaisen mukanaolo kasviskeiton valmistamisessa on varmasti sellainen toiminto, joka on elävää luonnontietoa ja kiinnostaa lasta aidosti. Samalla hän oppii tärkeä asioita kasviksista ja niiden kypsymisestä, hajusta, mausta, ja tiettyä varovaisuutta itse työn tekemisessä. Valmistukseen voidaan sisällyttää myös tarjoilu kantamisineen ja poiskorjaamisineen, jolloin opitaan sosiaalisia taitoja, esimerkiksi toisten huomioonottamista.

Äidinkielen opetuksen perusta on mielikuvitus, kyky kuunnella ja luoda omia mielikuvituskuvia kuullusta. Näiden kykyjen aito kasvualusta ovat satu ja leikki. Näihin liittyvät myös riimit ja lorut, joita lapset oppivat kuin itsestään ja jotka edistävät sanallista ilmaisutaitoa. Samoin näytelmät ovat elämänläheistä mielikuvitusleikkiä, jotka edesauttavat roolinottokykyä ja siten sosiaalisuutta sanallisen taidon rinnalla.

Lukemaan ja kirjoittamaan oppiminen on vain yksi alue äidinkielen oppimisessa. Esiopetuksessa ei tulisi keskittyä niiden "akateemisten" taitojen kehittämiseen, vaan niiden kasvualustan möyhimiseen. Tuo kasvualusta liikkuu toiminnallisella tasolla ja on luonteeltaan selvästi esiymmärryksenomainen ja kuvallista ajattelua suosiva.

Jos me tältä pohjalta kykenemme luomaan esiopetusta, on se lapsilähtöistä perustaltaan ja edistää kykyjen kehittymistä suotuisimmalla tavalla, koska se vahvistaa kykyjä, jotka ovat myöhempien, "akateemisten" kykyjen perustana. Jos sitä vastoin mahdollisimman pian ryhdymme systemaattisesti opettamaan lapsia akateemisesti, se merkitsee lapsuuden lyhentämistä, joidenkin kykyjen poisleikkaamista tai ainakin heikentämistä. Satu ja leikki ovat lapsuuden elinehto. Ne ovat myös luovan ajattelun ehto. ¶

Kirj

Kriittisen korkeakoulun kirjoittajakoulu täyttää ensi syksynä 20 vuotta. Alkaa siis olla hyvä aika katsahtaa tuon laitoksen tähänastiseen menneisyyteen. Kurkistan aluksi aikojen taakse,

80-luvun lopun tunnelmiin. Latelen sitten tietoja koulun opettajista ja oppilaista, historian harrastelijan sivupoluille ajautuvine pohdintoineen. Loppuhetkeksi äänen saa Harry Forsblom, joka kertoo hieman kirjoittajakoulun muuttumisesta hänen aikanaan ja nykyisen koulun luonteesta.

Kirjoittajakoulu

Millainen oli Kriittisen ilmapiiri kirjoittajien koulun syntyessä? Vuoden 1987 Katsauksia se lailla saa vaikutelman, että yksilön henkisyys ja luovuus, tai niiden poissaolo "hajuttomassa, värittömmässä ja mauttomassa" yhteiskunnassa olivat suosituimpia keskustelunaiheita. Vuoden ensimmäisen Katsauksen pääkirjoituksessa Esko Paakkola julisti 60 ja 70-luvun aatteellisen taistelun muuntuneen vastakodakseen: "Paha on [...] saanut uuden paikan: aikaisemmin se löytyi ihmisen ulkopuolelta, järjestelmästä, nyt paha on ihmisen sisällä. Olennaisin kamppailu käydään ihmisiselussa." Samana keväänä Jouko Turkan Jumalan teatteri kohahdutti suomalaisia, mikä sai Kriittisen kuvataidekoulua vetäneen Erkki Pirtolan tulkitsemaan tämän "protestin terveillä aineilla" "koko kollektiivisen sielumme hätähuutona". Peruskoulujen opetus oli "kammottavan pirstottua ja eettisesti köyhää", pedagogiikan tila "sairaalloisen lukkiutunut" ja ihmisen luovat vaikutusmahdollisuudet "mitättömät".

Keväällä yksi kokonainen Katsauksen numero omistettiin enkeleille, ja toinen luovaa aikuis-

kasvatusta toteuttaneelle inhimillisen kasvun seminaarille (INKA), joka aloitti jo neljännen toista lukuvuotensa. INKA:n kursseilla toteutettiin yhteisen luovuuden merkeissä muunmuassa draamaa, dreijausta, eurytmiaa, runojen kirjoittamista, musiikkia ja kansantansseja. Katsauksen ohella Kriittisen julkaisusarjassa kirjoitettiin tiedosta ja kasvatuksesta, mutta myös tiedon ja tajunnan rajoista, esimerkiksi joogasta, meditaatiosta ja hypnoosista.

Toisin kuin yleisen ilmapiirin perusteella voisi arvella, kirjoittajakoulu ei lähtenyt liikkeelle henkisestä kasvusta tai luovan yksilön tekniikoista. Koulun perusti Matti Paavilainen, vanha tekijä suomalaisen kirjallisuuden piirissä runoilijana ja kirjallisuuskriittikkona. Paavilainen oli jo aikaisemmin opettanut kirjoittamista Kotkassa toimiessaan Kymen läänin lääninkirjailijana. Opetuksen suosio (Paavilaisen mukaan moni oppilas tuli kaukaakin Kotkan ulkopuolelta saadakseen opetusta kirjoittamisessa) oli osoittanut, että koulutukselle voisi olla laajempaa tarvetta. Niinpä Paavilainen päätti kokeilla kirjoittajakoulua Kriittisen puitteissa.

ulun

nuoruusvuosia

Alun alkaen opetuksen tarkoitus oli johdatella kirjailijan toimeen. Kirjoittajakoulun tuli olla pitkäjänteinen, jo aiemmin kirjoittamista har rastaneille tarkoitettu koulutus, opettajinaan alan ammattilaisia, kirjailijoita.

Ensimmäisinä vuosina Paavilainen järjesti ja myös itse piti suurimman osan opetuksesta. Hän matkusti säännöllisesti kotikaupungistaan Helsinkiin luennoimaan proosasta ja lyriikasta. Paavilaisen työ kirjoittajakoulussa jatkui runsaan kymmenen vuoden ajan. Hän oli koulun opetuksesta ja sen järjestämisestä päävastuussa aina vuoteen 1999 asti, jolloin ruoriin astui Harry Forsblom.

Opettajisto kirjoittajakoulussa on runsaasti vaihdellut koulun 19 vuotisen historian aikana. Nykyään mukana ei ole enää yhtäkään ensimmäisinä vuosina opettanutta. Tämä kertoo siitä, ettei koulu ole jämähtänyt tyypilliseen institutioiden ongelmaan, muutoksenvastaisuuteen. Mutta ehkäpä juuri kirjailijoiden koulu on ammattiin ohjaavien koulujen joukossa alan luonteen vuoksi kaikkein kauimpana virallisen

laitoksen piirteistä. Ainakin Suomessa sillä on paljon lyhyemmät perinteet ja löyhempi organisaatio kuin muilla taiteenaloilla. Pätevöityneet kirjailijat vaikuttavat vielä nykyisinkin suhtautuvan vastahakoisimmin oman alansa koulutukseen ja akateemiseen tyyppiseen oppineisuuteen, jos kirjallisuuden maailmaa verrataan romanttiseen konservatiiviseen klassiseen musiikkiin (jossa ainoa tie ammattiin käy konservatorioiden ja akatemian kautta), teatteriin, tai instituutionsa ympyröihin rakastuneisiin kuva- ja mediataiteenaloihin. (Mikäli tällainen tuhma ja karkea kärjisty on sallittua, käymättä pidemmästi keskustelemaan koulumaailmasta. Ajatus on tietysti helppo kyseenalaistaa: onhan kirjallisuudessaakin omat piirinsä ja sääntönsä, vallitsehan systeeminvastainen asenne ja epäjärjestys teatteri- ja kuvataidekouluissakin. Jos näitä eroja lähdetäisiin pohtimaan, niin luultavasti lopulta päädyttäisiin toteamaan kunkin alan koulujen ja piirien omalaatuinen luonne ja asetelmat, jotka pohjautuvat alan omaan historiaan ja sen erityispiirteisiin, ja lopulta vertailu kävisi monimutkaiseksi, ottaen huomioon vielä eri taiteenalojen risteytyminen keske-

»

nään. Jääköön tuo keskustelu asiantuntijoiden pääntaivaksi...)

Jotkut opettajat ovat pysyneet kirjoittajakoulun mainingeissa pidempään. Ryhtymättä täydelliseen luettelointiin, sillä kokonaisuudessaan opettajien määrä on melkoisen suuri, voisi ottaa esille muutamia alkuaikojen konkareita. Aivan alussa mukana olleista Kari Levola, Rai ja Siekkinen ja Annika Idström olivat mukana koulussa useiden vuosien ajan. 90-luvulla monena vuonna luennoivat Tuukka Kangasluoma, Heikki Reivilä, Jyrki Kiiskinen, Tuulikki Alsta, Esa Sariola ja Harry Forsblom. Vuosi kymmenen loppupuolella mukaan tulivat niin ikään pidemmän linjan opettajat Helena Siervo ja Markku Paasonen (joka opettaa myös tänä vuonna).

Kuten aikaisemminkin, nykyisin koulussa käy opettamassa kirjailijoita eri sukupolvista. Vanhimman polven opettajia ovat Harry Forsblom, Antero Viinikainen, Leevi Lehto ja Hannu Simpura. 60-luvulla syntyneitä kirjailijoita edustaa Katri Tapola. Muut Ranya Paasonen, Eino Santanen, Mikko Rimminen ja Antti Kasper ovatkin 70-luvun lapsia. Kirjailijoiden lisäksi mukana on kaksi kustannustoimittajaa, Silja Hiidenheimo ja Antti Kasper.

Palatkaamme vuoteen 1987. Kirjoittajakoulun ensimmäisenä syksynä oppilaita kolmi- vuotiseen koulutukseen valittiin 89 hakijan ja 72 valintatilanteeseen osallistuneen pyrkijän joukosta 37. Kirjoittajakouluun oli siis runsaasti hakijoita, vieläpä eri puolilta Suomea (muunmuassa Rovaniemeltä ja Kuopiosta). Hakijamäärät pysyivät suurinpiirtein samana yhdeksänkymmentäluvun loppupuolelle asti, jolloin kysyntä hieman hiipui. Tämän jälkeen koulun suosio (jos sitä voi hakijoiden määrän perusteella mitata) on vuosi vuodelta hiljalleen kasvanut. Oppilasmäärät eivät kuitenkaan ole lisääntyneet samassa mitassa, joten karsinta sisään pääsemiseksi on tiukentunut. Harry Forsblomin sanoin, ”pyrkijöiden laatu on väkiintynyt korkealle tasolle”.

Koulun opetus tuotti satoa jo ennen ensimmäisten opiskelijoiden valmistumista. Vuonna 1988 Timo Sandberg sai toisen sijan SAK:n ruokilasssa, ja 1989 Jaakko Pietiläinen voitti J. H.

Erkon novellikilpailun. Kilpailuissa onnekkaita kirjoittajalinjan käyneitä on sittemmin aina ollut, mainittakoon esimerkiksi Juha Itkonen, Aki Salmela, Salla Susiluoto ja Mikko Rimminen. 90-luvun alussa ilmestyi ensimmäinen kaupallisen kustannuskynnyksen ylittänyt teos, Sandbergin romaani Unta ei voi tunnustaa. Reilu kymmenen vuotta koulun perustamisen jälkeen sadastakuudesta valmistuneesta kaksikymmentä, eli vajaa viidesosa oli ylittänyt kustannuskynnyksen. Tuohon mennessä kirjoittajakoulu oli tuottanut noin pari kirjailijaa vuodessa. Myöhempinä vuosina lukumäärä näyttää olleen kasvamaan päin. Kirjoja on luonnollisestikin ilmestynyt vielä enemmän. Voisi olla jännittävää tarkastella, onko kirjoittajakoulun oppilailla jokin yhdistävä tyyli tai tekijä, joka erottaa heidän teoksensa muusta suomalaisesta kirjallisuudesta. Voitaaisinko puhua kirjoittajakoulun omasta tyylistä?

Jos tyyllillä tarkoitettaisiin yhtenäistä koulukuntaa, jolla olisi takanaan sama oppi kirjoittamisesta, niin voisi ounastella että ehkäpä Paavilaisen aikaan tämä olisi voinut olla mahdollista, mutta myöhemmin ei. Kriittisen korkeakoulun kirjoittajakoulua nykyisellään tuskin voi sanoa koulukunnaksi, ainakin mitä Harry Forsblomin näkemyskirjoittajakoulun muuttumisesta ja sen nykyisestä luonteesta tulee.

Koulun uudistukset ovat Forsblomin mukaan hajottaneet opetuksen ”monoliittisuutta”. Jo opetustuntien ja opettajien määrän kasvu ovat tehneet koulusta sekä intensiivisemmän, että laajemman kokonaisuuden. Opetuksen laadulliseen monipuolisuuteen on pyritty tietoisesti: yhä useammalle opettajalle ja kirjallisuuskäsitteelle, kaunokirjallisen proosan ja runouden lisäksi draaman opeille, ja kirjailijoiden lisäksi kustannustoimittajille on annettu ääni. Forsblom puhuu erilaisten kirjallisten lähtökohtien ja arvostusten perspektivismistä. Oppilaalle on tarjolla monia näkökulmia, ”perspektiivejä” kirjallisuuteen.

Kirjoittajien saama palaute heidän töistään on aivan olennainen osa kirjoittajakoulutusta. Kriittisen kirjoittajakoulun perspektivismi heijastuu myös siihen. Oppilaat voivat käydä itse valitsemiensa opettajien vastaanotoilla, joten palautetta on mahdollista saada monelta

eri opettajalta. Opetuksessa, kertoo Forsblom, "korostuvat tietyt painopistealueet kuten oppilaiden kirjoittamisen kehityksen keskitetty seuranta ja kirjoittamisen erilaisten lajityyppien ja lajityypeille ominaisten kirjoittamisen tapojen (erilaisen retoriikan) virikkeitä antava, johdon mukainen, liberaali, epädogmaattinen esittely ja harjoittelu."

Tämä kommentti vahvistaa kielteistä vastausta tyylikysymykseen. Mutta toisaalta: eivätkö kirjoittajakoulun omintakeiset tilat, istumajärjestykset, tietyt kokoontumisajat, opettajien luonteenpiirteet, palautteenantopäivät, koulun opettajien ja oppilaiden tapa keskustella keskenään välitunneilla, eräiden aiheiden saakavala, ehkä satunnainenkin pintaannousu keskusteluissa ja luennoilla, kahvihetket, luokien tuoksu ja niin edelleen eivätkö kaikki tällaiset huomaamattomat tekijät voisi luoda kaikessa hiljaisuudessa koulun omaa perspektiivistä tyyliä?

Harry Forsblom on ilmeisen tyytyväinen tähän hetkiseen kirjoittajakouluun. Hänen mielestään "tällaista moniarvoista ja luovan kirjoittamisen edistämisen kannalta yhtä aikaa itsesääntöistä, moniarvoista ja interaktiivista systeemiä ei liene missään muualla". Forsblom myös luottaa siihen, että kirjoittajakoulutuksen suosio ja kirjoittajakoululle osoitettu huomio "puhunevat puolestaan". Pitäisikö verrata, kuten tapana on, parikymmenvuotiasta kirjoittajakoulua samanikäiseen ihmiseen ja todeta, kuinka koulu on selvinnyt hienosti lapsuudesta ja murrosiästä kypsään varhaisaikaisuuteen?

Se saattaisi olla ongelmallista, sillä eräässä mielessä koulu ei näytä vanhentuneen, vaan päinvastoin vaikuttaa nuoremmalta kuin lapsuusvuosiin. Ihmisten aikuistuessa tavoitteilla on taipumusta muuttua vakavammiksi, mikä tarkoittaa muunmuassa, että aikuinen toteuttaa ammattia, seuraa tiettyä oman ja lähiympäristönsä elämän uraa. Mutta jos kirjoittajakoulun lapsuuden päämäärä oli aikuismaisen ammatillinen, niin nyt kun se on tullut isoksi, "kustantamojen julkaisulistoille pääseminen ei ole itsetarkoitus". Painopiste on luovassa kirjoittamisessa, kirjallisen mielikuvituksen vapautumisessa ja oppilaan persoonallisen tyylin löytymisessä (nämä luonnehdinnat

löytyvät kirjoittajakoulun esittelystä Kriittisen kotisivuilla).

Nykyiset tavoitteet muistuttavat jollain tavalla 80-luvun lopun yksilölähtöisyydestä. Mutta ehkäpä silloinen ahdistus järjestelmän edessä ja tarve kääntyä sisäänpäin ovat muuttuneet monenlaisuuden avoimeksi vastaanottamiseksi. Ammatillisuus ja erilaiset opit eivät välttämättä ole yksilön vapauden vastakohta. Kriittisen moniarvoisessa kirjoittajakoulussa henkilökohmainen luovuus ei nimittäin löydy syvältä sisimästä, vaan vierailuista näkemysten runsaudessa, minkä toteuttaminen jätetään oppilaan oman päättäväisyyden varaan

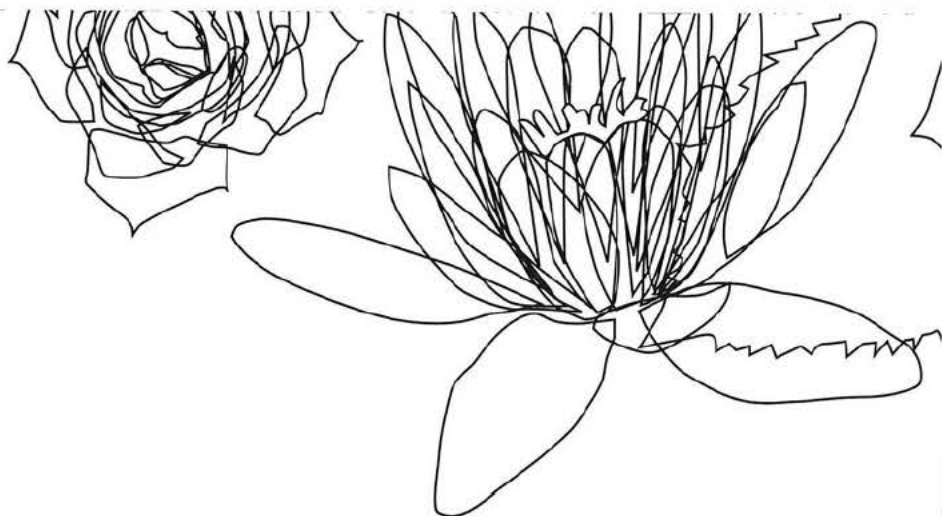
...vai onko tämä piirre sittenkin jotain nimen omaan kirjoittajakoululle tyypillistä? ♣

Lähteet:

Kriittisen korkeakoulun toimintakertomukset vuosilta 1987-2006

Katsaus lehden vuosikerta vuodelta 1987.

Kiitokset Harry Forsblomille, Hannu Simpuralle, sekä Matti Paavilaiselle kommentteista.

Armi Riiheläinen

Juhannuslätyt

Armida heräsi kissan pehmeään kosketukseen. Hän kaappasi katin syliinsä, pujottautui vin tin portaita alas ja istahti yön viilentämälle kiviportaalle lemmikki helmassaan. Oli juhannusaaton aamu. Orvokit availivat silmiään äidin kukkamaalla. Sireenipensaan kukkatertut nuokkuivat vielä yön horroksessa. Niiden vieressä iso lovellinen kivi kuin nojatuoli tönötti entisellä paikallaan. Pihakoivun kottaraispön tössä poikaset kitisivät nälkäisinä. Isä hääräili ulkorakennuksen tienoilla ja kärräsi vettä saunalle, jonka punamultainen hahmo nojautui kallionkielekkeeseen. Saunan seinustalla raparperit puski valoon ryppyisiä lehtiään. Isän kasaama kiviaita lepikon rajassa päättyi kaivolle johtavan polun reunaan. Armida haki leivänpalan ja maitolasin keittiöstä.

Äiti rullasi matot pois tuvan laualattialta ja pyyhki pölyt kostealla rievulla. Valtava pärekorihartioillaan isä harppoi tupaan ja kaatoi tuoreet haavanlehdet pitkin lattiaa. Armida ja Pentti heittäytyivät kahisevien lehtien sekaan, nuuhkivat ja näykkivät niitä suussaan, heittelivät lehdiä toisiaan ja kiljuivat ilosta. Pää kallellaan ihmetellen kissa katseli menoa ja lopulta syöksi salamana leikkiin mukaan. Haavan tuoksu täytti tuvan ja keittiön.

Limokoivuja rapun pieliin asetellessaan isä oli salaperäinen. Hymynkareet viipyivät suu

pielissä ja vasta ajeltu parransänki sinersi leukaperissä. Keittiöön astuessaan isä ehdotti, että soudettaisiin hevossaareen oriita katsomaan ja samalla vietettäisiin juhannusta rannalla. Äidin kasvoille tulvahti valo. Sanaakaan sanomatta hän nappasi hellan takaa kopasta kananmunan lätytäikinaa varten. Valkoiseen emalikannuun hän rikkoi yksitellen munat, sekoitti ja kaatoi maitoa, heitti hyppysellisen suolaa salkkarista ja nosti sitten astian lattialle. Armida sai jatkaa vatkaamista, äiti ripotteli jauhoja. Mehupullon ympärille hän veti harmaat villasukat.

Vadelmikon reunassa Pentti noukki matoja sil lipurkkiin isän kääntäessä lapiolla lastukasmaata. Armidan ja Pentin onget odottivat rannassa männyn runkoa vasten. Ennen kuin isä siirsi ne veneeseen hän kiersi siiman vavan ympäri ja kiinnitti koukun, lykkäsi sitten veneen vesille. Äiti asettui perään Pentti sylissään, isä keski tuhdolle soutamaan ja Armida hyppäsi viimeisenä nokkaan viltin, eväskorin, lätytyn, suolapussin ja matopurkin viereen. Aurinko oli jo lämmittänyt tuhdon. Tervan tuoksu tunki nenään. Madot kiemurtelivat purkissa vesiheijonnan ja mullan seassa.

Veneen keulaan puskeva aallokko vaivutti Armidan ajatuksiinsa. Hän kuuli vain aaltojen loiskeen ja hankaimien kitinän. Isän selässä lihakset liikkui kalpean ihon alla, lapaluut

nousivat ja laskivat airojen vedon tahdissa. Isän niskassa oli hiusrajaan asti ulottuva auringon ruskettama panta. Sivusilmällä Armida näki, miten äidin poski hipaisi Pentin kasvoja ja käsi silitti hänen paljaita jalkojaan. Pikkusaaret li puivat ohitse ja jossain kaukana kuului lauk kaavien hevosten kavioiden kapse.

Vähitellen aallokko tyyntyi, vene liukui kohti hiekkarantaista lahden poukamaa, sen tyy nessä pinnassa hohti valkeakukkaisia ahvenvi tarönsyjä. Armida kurotteli laidan yli kiskoen vedestä ulpukoita ja nivelikkaita järvikortteita. Isä komensi lapsia pysymään paikoillaan, kun nes hän vetäisi veneen maihin. Vanhemmat nostivat retkikampeet rannalle nuotiopaikan läheisyyteen. Kosteaa hiekkaa upotti jalkaterät ja jälkeen jäi varpaitten kuvia.

Saari oli laaja ja kallioinen, mutta lahdenperu kassa aukeni mehevä ruohikko. Armida juoksi ympäri niittyä ja oli astua hevosen tuoreeseen kakkaraan, jossa sontiaiset jo pyörittelivät pallo jaan. Samassa kuului metsästä rytinää ja viiden oriin ryhmä kirmasi niitylle. Isä avasi suolapus sin ja kaatoi karkeata suolaa heinikkoon. Hevo set nuuhkivat isän vaatteita, hörstivät sieraimi aan ja hapuilivat turvallaan suolaa maasta. Isä tarkasteli niitä sivusta. Hännät huiskivat kiinni käyviä paarmoja takamuksista, jalat kuopivat maata ja silmissä välkkyi levottomuus. Suolan

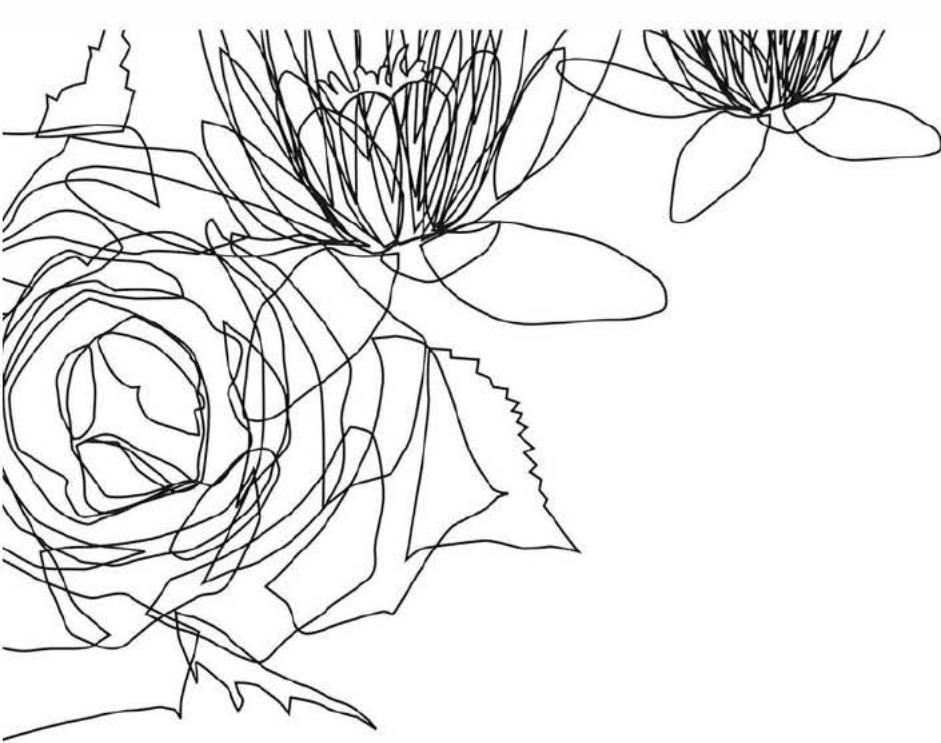
jälkeen kaksi hevosista suuntasi rantaveteen kuin lähtekseen soutelemaan, mutta juomaan ne vaan menivätkin. Toiset oriit nahistelivat hetken keskenään ja häipyivät sitten omille teilleen kallion taakse, jonne myös kaksikko seurasi perässä. Syntyi hiljaisuus. Armida katsoi oriiden perään kuin odottaen niiden palaavan takaisin.

Isän keräämät puiden oksat rätsivät grillikivien välissä. Armida riisui vaatteet ja heittäytyi vilttil le. Pentti matki häntä. He juoksivat matalaan rantaveteen kahlaamaan ja käsipohjaa uimaan. Pikkukalat säikkyivät lasten vikkeliä jalkoja. Vesikasvit kiertyivät käsivarsiin. Armida poimi pohjasta pikkukiviä ja simpukankuoria leikkejä varten.

Kuuman rasvan käry ja lätyjen tuoksu sai lap set takaisin vilttille. Pyyhkeen sisässä Armida katseli taivaalla vaeltavia pilviä kunnes vesipisa rat iholta haihtuivat. Isä oli luvannut hevosten isännille pitää huolta heidän kasvateistaan. Isä halusi tarkistaa ryhmän muutkin oriit ja lähti etsimään niitä antaakseen myös suolaa.

Armida piirsi hiekalle maatilan pohjapiirroksen kotileikkiä varten. Kortteiden pätkistä sai mainiot karsina aidat eläimille. Valkeat kivet määkivät lompaina, tikkujalkaiset ulpukat röhkivät sikoina, kuusenkävyt ammuivat lehmien

»

ja männynkävyt kotkottivat kanoina. Kissalle oli välillä ongittava pikkukaloja. Simpukankuorista karja sai juoda vettä ja ruohoa oli tarjolla kaikille kotieläimille. Armida oli äiti ja Pentti isä. Isää vaan ei kuulunut metsästä takaisin.

Lopulta hän hoiperteli rannalle ja lysähti vilttille. Armida tiesi, että juhannus oli pilalla. Kaikki istuivat hiljaisina eväiden ympärillä. Makkara leivät eivät maistuneet niin hyviltä kuin näyttivät. Vaikka lätyt olivat tuoksuneet herkullisilta ja päälle sai laittaa sokeria ja hilloa, silti niissä oli jokin sivumaku. Äidin tekemä marjamehu huuhto tahmaisen rasvan suusta. Armida vilkuili isää, joka oli hiljainen ja tuijotti eteenä kuin olisi nähnyt sellaista mitä muut eivät nähneet. Tuskin kaikki olivat syöneet, kun hän nousi ylös ja vaati äitiä lähtemään metsään kävelemään hänen kanssaan. Lapset saisivat onkia sillä aikaa. Äiti pisti vastaan. Hän ei jättäisi lapsia silmistään järven rannalla. Isä raivostui, heitti lättylautasen heinikkoon, nappasi suola pussin ja paiskasi sen voimalla veneen nokkaan niin, että pullo räsähti pirstaleiksi sen sisässä. Hän riuhtaisi aivot hankaimiin ja alkoi soutaa kiivaasti kotiin päin. Äiti yritti huutaa isää pelaamaan, mutta se vain lisäsi hänen vimmaan ja soutaa kovempaa. Äidin huuto jäi kiirimään veden pintaan. Hänen vihaiset silmänsä kostuivat, hän keräili astioita koriin, istahti hikipisarotalla kalliolle kahvia juomaan. Isästä näkyi

enää pieni piste saarten lomassa. Armida ja Pentti seisoivat rantavedessä ja katsoivat kotirantaan päin odottaen.

Aattopäivä kääntyi iltaa kohti. Niitylle heijastui varjoja pilvistä, jotka ajelivat auringon edessä heidän yläpuolellaan. Kaksi kylän poikaa onkineen souteli lahdella. Äiti huusi heille, että poikkeaisivat napsimaan loput viltillä jäähtyvät lätyt. Pojat rikkoivat ahvenvitalautan huovatessaan hiljalleen rantaan. Lätty poskessa kalamiehet katsoivat hämmentyneinä äidin pyytäessä heiltä venekyytiä kotirantaan, eivät silti kehdanneet kysyä, uimallako retkeläiset olivat saareen päässeet.

Taivaalle kertyi ukkospilviä, kun äiti ja lapset kiittivät rantahaan ja naapurin pihan kautta kotiin. Isä makasi mykkyrällä tuvan takana ison kuusen juurella. Äiti vilkaisi isää sanomatta sanaakaan, siihen hän sai jäädä nukkumaan äiti lähti lypsylle ja Armida ruokki possun ja vasikat sillä aikaa. Possu piti syödessään kummallista vinkunaa ihan kuin olisi pelännyt jotain. Kanoille hän haki jyviä laarista ladon perältä. Säikähtänyt hiiri vilahti nopeasti laarin taakse. Pentti istui hiekkakasassa kuin patsas liikkumatta. Välillä Armida hiipi kellarin kumpareen takaa katsomaan, makasiko isä edelleen samassa paikassa. Jos ukkosilma nousisi, isä olisi herätettävä, ettei hän kastuisi ja salama iskisi häneen korkean puun alla. Armida tuijotti taivaalle äänetön rukous rinnassaan. ☛

Hotel Heinrich Heine

Irina Javne

Hotelli Heinrich Heinen
lattialla pieni piiri, heittää
noppaa. Katso siinä
jääkarhut ja kalat,
avantoon sukelsin, sinun
käsiesi suojassa laskin,
että viisi kalaa.

nelikolmio kaatui
väliimme. Kerran minä
upotin sen mereen.
Koko yön se oli
kiusannut meitä, se
valvotti meitä

Nelikolmio Se taisi
olla yö, kun nelikolmio
palaisi pysyvästi.
Kerran keväällä puit
sen päälleni, ja minä
vedin jalkani yhteen ja

verran, että saatoimme
vielä yhdessä katsella
sitä. Ruotsin laivalla se
näkyi
maisemaikkunasta ja

Terävillä vaativilla
huudoillaan. Sitten
minä itkin sylin,
kyynelten pesän ja se
kellui vähän
loitommalle, sen

eniten vihaamaan, et
kuitenkaan minua. Kotisi
katosi nelikolmioon, purin
kädet, sormet langasta
lampaan.

meitä nauratti, nauratti
vielä yölläkin. Sillä
tavalla sinä kiitit minua
siitä, minkä takia tulit
elämässäsi

Pehmeän
pintajännityksen,
vartalon paino on
kolmio, sanoin sinulle,
kävelevä kolmio,
lapsen vartalo ei vielä
tiedä muotoa, se
painautuu kaarevan
pinnan koko alalle

Mitä sitten jos unohdin,
ettei kaarevuus
kuulunut minulle, ettei
ollut sopivaa ajatella
lieriöitä ihmisten
päihin, että ripustin
sanoja läpi huoneen ja
kastelin kukat
partavedellä: kukat

Tarvitsevat rakkautta ja
puhetta, ja tuoksun, jos
niillä ei sitä ollut. Sitten
se alkoi taas muotoutua,
oikeastaan ne olivat
sanoja, joita et halunnut
minun ymmärtävän, tai
halusit niin muiden
ymmärtävän. Se oli

Portaita käsi kädessä
alaspäin, luulimme, että
vain toinen meistä oli
nähty sen, ettei se
kuulunut meidän
molempien maailmaan,
että se kulki vain toisen
sivustalla, että kun käänsi
kasvonsa toista kohden,

Se jäi yksinäiselle sivulle.
Niin me sanoimme sen
olevan, niin me huusimme
toisillemme, että vain
toinen meistä oli nähty
sen, että se kulkee
sivullamme. Ja siksi sinä
annoit sinä iltana lapsen
syliini. Sanoit, ettei sitä

karkoitit nelikolmion. Tai
vauva sen karkoitti sylistäni,
mutta ilmeestäsi sen näin,
että selkäni takana oli
muotoutumassa musta
kolmio. Tai oikeastaan minä
olin kolmio, jännittynyt nuoli
jokaiseen suuntaan, lapsi
muotoili siihen kyljen

Ollut, että aurinko oli vain
leikkinyt silmien terillä, että
nelikolmiot haihtuivat
satama-altaaseen, että ne
saattoi telakoida. Lapsi
tuoksui vauvalle, olin
unohtanut millainen oli
vauvan rentous. Sinä halusit
sen minun syliini ja sinä

Minun katsoa, katua,
kotipihaasi. Nelikolmio
oli ruokkinut itseään,
siis meitä, me sen
muodostimme. Ilman
meitä sitä ei ollut.
Näytit minulle

Viimeisen paperin, olit
piirtänyt siihen
kadonneet värit.
Oikeastaan nelikolmion
näki parhaiten mereltä
päin, silloin kun
kävelimme

Meitä yhdisti
punainen asfaltti,
kädet, jotka solmimme
sen ympäri piiriksi
Näkymätön musta
nelikolmio. Se oli
ennen kuin nelikolmio
oli tullut elämään

Tai oli se ollut siellä
aina, mutta
näkymättömänä, niin
näkymättömänä,
etteivät kätemme
havainneet vielä sen
painoa. Emme
tienneet, miten se

Tulisi meitä
painamaan, miten
kulkisimme katua
muita alempana,
mutta siihen oli vielä
aikaa. Vielä portaat
olivat viistossa,
kiemuraisia ylös- tai

Minun katsoa, katua,
kotipihaasi.
Nelikolmio oli
ruokkinut itseään, siis
meitä, me sen
muodostimme. Ilman
meitä sitä ei ollut.
Näytit minulle.

Alaspäin. Kunnes
tuli päivä ja värit
katosivat, niitä ei
enää ollut. Kerroit
minulle, miten musta
ja valkoinen olivat
eksyneet lumiseen
maisemaan.

HÄÄPUKU

È bella? Luciano kääntyi Monikaan päin, piteli hymyillen hääpukua edessään ja ripusti sen valkoiseksi kalkkitun makuuhuoneen ovenkarmiin. Valkoista tylliä kerroksittain, silkkinauhoja, pääntietä kiersivät vuoronperään muoviset lemmikit ja ruusunnuput.

Kadulta kantautui rattaitten kolinaa, lasten pelihuutoja, likavettä kaadettiin katuosaan. Sandaalien läiskähdykset katukivetykseen lähenivät, talon kohdalla kuului mumimaa. Isä Franciscus. Kohta kirkonkellot alkaisivat kumahdella ja Cimonen, pohjoisitalalaisen vuoristokylän väki työntyisi taloistaan ja yhtyisi iltamessuun kiiruhtavien vanaan.

Leninki riippui siinä viikon päivät. Joka aamu se hohteli yhtä valkeana, kun Monika avasi silmänsä. Joskus se suorastaan leijaili kohti. Siinä roikut, minun tylliunelmani elämästä täällä rautaesiripun länsipuolella, hän sanoi hiljaa, sulki silmänsä ja toivoi ettei muistaisi missä oli.

Vuosi sitten, eräänä sateisena syysiltana Monika oli taas kerran paennut kotoa Dantestrassel ta isän puoluetovereitten naurunrämähdyksiä. Hän tiesi niitten yltyvän yöllä jollottaviksi marssilauluiksi. Hän oli vaeltanut sateessa sumuisen Itä-Berliinin halki krouviin. Siellä italialaiset siirtotyöläiset istuivat iltaa olutta juoden.

Kun hän astui tupakansavuiseen kapakkaan, hän erotti Heidrunin ja Renaten ikku napöydässä, vinkkasi heille. Tilattuaan tuopin Monika kumartui Renaten puoleen ja kysyi.

Kävittekö Knaursilla?

Heidrun vilautti pöydän alta Bunte Illustrier teä ja sanoi, että kaksitoista länsimarkkaa. Knaurs on sikakiskuri!

Saksalainen olut... hyvä olut! Muita pidempi kaitakasvo kulmapöydästä kohotti lasiaan. Kun mies hymyili, viiksien alta paljas tuivat pitkät oravanhampaat.

Italialaisia siirtotyöläisiä, Renate kuiskasi.

Tuo on uusi.
Monika yritti hymyillä kaitakavolle.

Tante grazie.

Parle italiano, Lei, Signorina? Lähekkäin olevat silmät hymyilivät jouhenpaksujen kulmakarvojen alta.

Se oli ollut Luciano. Pohjoisitalialainen hienomekaanikko, joka seuraavasta illasta lähtien odotti Monikaa Dantestrassen rautaportin edessä. He kävelivät syksyn pimenävät illat Itä-Berliiniä ristiin rastiin, kuuntelivat kuivien lehtien kahinaa kaduilla. Ja kun tuli talvi ja loputtomat tiikusateet alkoivat, he pakenivat ilta illan jälkeen elokuvateattereihin, seurasiivat käsikädessä valkokankaalta Hollywoodin tähtien kohtaloita.

Mutta Luciano ikävoi kotiin.

Posti toi joka viikko kortin perheeltä Cimonesta. Monika tavasi aina uusimman Lucianon kainolassa siirtotyöläishuoneen sängyllä, nousi ja silmäili seinälle kiinnitettyjä kortteja.

Molto sole. Hän kohotti madonnan kasvonsa ja vilkaisi Lucianoa, kuljetti sormeaan hitaasti korttien kiiltävillä pinnoilla. Tuonne hän halusi.

Syksyllä Lucianon perhe Cimonesta saapui vierailulle. Kahdeksan henkeä ahtautui Lucianon huoneeseen, availi tuliaispaketteja, joista tulvi italian tuoksut: gorgonzolaa, parmesania ja milanolaista salamia.

Hän on kuin Rafaellon Madonna, Lucianon äiti sanoi ja hyväili Monikan olkapäille laskeutuvia hiuksia.

Pidätkö Italiasta? Lucianon pikisilmät loistivat isän kulmakarvojen alta.

Seuraavana syksynä Lucianon työsuhde päättyi ja hänen oli aika palata kotiin.

Monika sivel sormella kortteja ja loi katseen kaukaisuuteen; siellä siintelisi aute reinen Välimeri: värikkäät varjot loistaisivat auringossa, Camparilasissa kelluisi keltainen sitruunanviipale ...kohta Marcello Mastroiannin profili piirtyisi iltataivasta vasten, häntä vastapäätä hymyilisi Monica Vitti lasiaan kohottaen.

Monika heilutteli paljaita jalkoja tuolilla, hymyili itseksensä. Hän kosketti kulmakarvoja, piirsi nenälleen ylimääräisen kyömyksen.

Bella Italia. Italia on ihana, hän käpertyi Lucianon kainaloon.

Vien sinut kotiin, Luciano mongersi itäberliinin murteella.

Entä opintoni? Monika kysäisi silmät ummessa. Muodon vuoksi.

Osaat kolmea kieltä. Turismi kasvaa. Luciano silitti Monikan poskea ja kutsui tätä vaimokseen.

Vaimoni. Monika toisti, maisteli sanaa. Ensin edessä huuliaan suipistaen, sitten leveänä suun takaosassa, ja oikein maiskautti lopuksi. Se miellytti häntä.

Vaimoni, vaimoni, vaimoni! Luciano tarttui Monikaa vyötäröltä. He pyörivät rallattaen käsi kädessä, kunnes kompastuivat ja kaatuivat sängylle.

Lucianon lankomies, laittomien maastamuuttojen asiantuntija, tiesi turvallisen rajanylityspaikan Etelä-Unkarissa. Fiatin peräkonttiin hankittiin ylimääräinen polttoainetankki. Monika katseli sivussa, kun lankomies valitsi poralaatikosta paksuimman terän ja painoi sen metalliin. Kolme kertaa kolme senttiä takaa happea riittävästi. Monikan pahvinen matkalaukku asetettiin tankin viereen. Luciano riisui tytöltä lakerikengät ja työnsi ne jenkikassiin. Ettei kolina paljasta. Monika heilautti hiuksiaan ja ryömi tankkiin. Vilkkutti sieltä.

Auto pysähtyi. Oltiin rajalla. Monika säpsähti, kun takakontti avattiin. Hän erotti kolme viiltoa ja kuuli laukun kaatuvan.

Kenen laukku? tullimiehen ääni tiukkasi yössä.

Naisten vaatteita?

Äidille, sisarille, lahjoja naisille. Olemme köyhiä. Lucianon baritoni ja lankomiehen tenori solkottivat kilvan yössä.

Nenänturistus kuului nyt tankin vierestä.

Hm ... Tulitikku raapaistiin.

Ojensiko Luciano Pall Mallia miehelle? Monika nuuhki, erotti bensiniin pistävän hajuun ja aivasti pahaa aavistamatta, ja jäykistyi. Kahdelta taholta ampui aivastusten sarja.

Heinänuha vaivaa kaikkialla. Ei se katso

kasvullisuutta. Aivastussarja keskeytti lanko miehen lipevän äänen.

Eikä mikään auta, valvottaa yötä päivää, tullimiehen ääni hukkui nenänturistikseen.

Auttaa toki! Antihistamiini. Odottakaa.

Ottakaa vain iltaisin, päivällä väsyttää.

Kiitos... Ajakaa oikealle. Sadan metrin päästä olette ylittäneet rajan.

Alussa Monika oli ollut kuin lapsi. Parhaina päivinä hän osti kymmenen purukumia automaatista, vaeli tuntikausia supermarketissa hypistelemässä rihkamaa siinä Cimonen vuoristokylän ainoassa.

Keittiön hämärässä suvun naisten keskellä Monika tähyili korkealla olevaan ikkunaan, oli kuulevinaan meren kohinan kahden sadan kilometrin päässä ja huokasi.

Ensimmäisen sadonkorjuun jälkeen ajamme merelle, Luciano lohdutti, kun Monika kuori sangollista perunoita. Hiki noro nenänpäästä tippui vatiin, toinen valui rintojen välissä.

Monika tottui talon rutiineihin. Aamun viileinä tunteina valmistettiin ruoka päiväksi. Siestään asti kitkettiin kasvimaata. Perjantaisin sytytettiin tuli patojen alle, valkopyykit poreili lipeävedessä. Iltahämärällä lapset leikkivät kuurupiiloo lakanarivien väleissä. Lopulta tuli lauantai. Ajettiin farmarilla lähikaupunkiin ostamaan torilta lihaa, juustoja, pastajauhoja, sokeria ja voita.

Päivät kuluivat. Korkealla kulkeva aurinko paahtoi päälakea.

Hääpäivä sovittiin keskikesälle. Helle oli silloin polttavin ja pellot seisoivat autioina. Heinäkuun neljänneksititoista. Monika katsoi länteen purjehtivia pilviä. Ranskan suuren vallankumouksen päivä. Champes Elyseellä väkijoukot tanssivat aamusta alkaen ja samp panja kuplasi laseissa.

Bambini, bamibini! huudahtelivat perheen naiset.

Josko jo maaliskuulla! Yhdeksän kuukautta hääpäivästä, käly tirsui vatsa pystyssä.

Joka aamu Monika heräsi käristetyn lihan katkuun. Isoäidin ääni kimitti aina ylimpänä. Hääpuku härnäsi valkeana oven kamarassa.

Sinä lauantaiaamuna keittiöstä oli kuulunut tavallista kovempi kalkatus. Dio mio, ottakaa se kiinni! Päätön päivälliskana oli lennellyt päin seinää.

Odottavat minua tuonne. Monika potkasi untuvapeitteen lattialle, heilautti sääret ilmaan, ihaili varpaissa loistavaa punaista lakkaa. Aamukuudelta Luciano oli napit tanut paitaa, työntynyt housuihin. Hänen oli kiire messuun ja sieltä suoraan pelloille. Pesuvadillinen porkkanoita odottaa kuorijaa, hän ajatteli. Minä en ole se kuorija! Monika ponnahti sängyltä, tarttui seinään kiinnitettyyn peiliin palaan: kasvoissa tuijottivat aukirevähtiä neet silmät. Hän vetäisi nuutumekon pään yli ja napsautti kiiltonahkavyön kiinni.

Maa oli halkeillut kuivuudesta; pinnalle oli kertynyt tomua, joka pölysi jalkojen alla. Tie halkoi peltoja, jatkui viivasuorana tai vaanrantaan saakka. Korkkipohjaiset sandaalit hiersivät kantapäistä, hiukset liimautuvat poskille. Monika sähähti, puraisi huuleen. Taskusta löytyi silkkinauhan patkka, sillä hän sitaisi tukan poninhännälle. Jalat polkivat tietä kuin ompelukone.

Idästä porottava aurinko jäi vasemmalle. Äkkiä hän erotti kaukana pieniä pisteitä. Kuin rastaita pellossa. Luciano veljineen. Oikealla seisoivat muuli, nuuhki turvallaan vesiämpäriä. Naapuriin rattaat ajoivat vastaan. Kesäkurpitsoja oli ladottu kerroksittain. Neljä kykkivää selkää, neljä hohtavanvalkeaa verkkopaitaa, kulmista solmittujen nenäliinojen alta pursusi tummia suortuvia. Luciano, Alfonso, Marcello ja Paulus. Kuin neljä sammakkoa. He poimivat kesäkurpitsoja koreihin.

Luciano! Pää nousi pellostä ja kasvoille levisi virnistys. Monika nyökkäsi Lucianon tielle.

Siinä he seisoivat keskellä tietä vastakkain.

Basta, basta, basta! Loppu! Monikan kädet huijovat tuulimyllyn siipinä. Tie pöllähti joka polkaisusta.

Heinäsiirkojen siritys jatkui keskeytymättä.

Luciano levitteli käsiään, valkuaiset muljahtelivat silmissä. Hääpäiset minut suvun edessä ... mennään edes naimisiin, mene sitten minne haluat!

Monika pudisti päätään.

Edes naimisiin ... naimisiin, Lucianon ääni kaikui ilmassa. Monika nosti kädet

korville. Hän horjahti, mutta ei kaatunut, kääntyi kannoillaan ja karkasi pois. Mies varjosti silmiään, seurasi naista, joka kiisi pois taakseen katsomatta.

Illalla Monika makasi yksin sängyssä. Hää puku riippui liikkumattomana oven karmissa, ilta aurinko kiilteli muovivuusuissa. Hän sulki silmänsä ja samassa valkoiseksi kalkitun huoneen ikkuna aukko imaisi hääpuvun kerta toisensa jälkeen, muovivuusu ja lemmikit leijailivat perässä. Monika veti hiukset kasvoilleen, peitti käsillä silmät, mutta kuva Lucia non silmistä pursuavista kyynelistä palasi aina uudestaan luomien alla. Bambini, bambini, naisten äänet kaikuivat korvissa.

Yön aikana hänen pahvinen matkalaukunsa oli nostettu makuuhuoneen oven ulkopuolelle. Kukaan ei käynyt hyvästelemässä, kun hän pakkasi vähät tavaransa. Kun hän sulki laukun, kolme reikää irvistivät sen kyljestä. Muisto Unkarin rajalta. Pääsystä vapauteen, hän hymähti ja tarttui laukkuun.

Juna kaartaa Italian Rivieralle, porhaltaa Porto Finon ja Rapallon ohi. "Menetin sydämeni Porto Finossa", oli Luciano hyräillyt hänelle korvaan itäberliiniläisessä krouvissa.

Veriappelsiininpunainen aurinko kelluu meren yllä lännessä. Jossain siellä siintele Ranskan Riviera azurinsinisenä. Nizza, Cannes, San Tropez. Brigitte Bardot ... Bardot. Monika hyräilee, kokoaa vaaleat hiukset nutturaksi pään päälle.

Juna sukeltaa vuoristoon. Saronne. Täyte suklaarasioitten kansia näyttää lentelevän taivaalla. Saronnen suklaata sain kyllikseni. Ja amerikanpurkkaa. Monika imaisee viimeisen piparminttutyynyn levystä. Aamuvuodelta juna olisi Stuttgartissa. Monika tiesi, että Klaus se dällä piti olla siellä huoltoasema.

Juna kaartaa järven rantaa. Lugano? Veturin savu peittää lumihuippuisen vuoriston. Cortina? Aurinko viipyy sen ylärinteillä. Kohta se putoaisi vuoren taakse.

Veturin pyörät jyskyttävät: avanti, avanti, avanti. ¶

Kriittisen kuulumisia.....

Kriittisen korkeakoulun syksy alkoi ilmastomuutosta käsittelevällä yleisöluentosarjalla, joka järjestetiin yhdessä Ekosäätiön ja Tulevaisuuden tutkimuksen seuran kanssa. Sisältö suunniteltiin yhdessä, mutta päävastuun asiassa kantoi dosentti Esko Kuusisto ja tulos oli kertakaikkisen hieno. Kuuden illan ja kahdentoista luennoitsijan paketti muodosti kattavan ja todella tasokkaan kokonaisuuden. Ilmasto sarjan luentoja ei ole tässä Katsauksen numerossa, sillä niiden julkaisemisesta on myös muita suunnitelmia. Niistä ei kuitenkaan tässä vaiheessa voi vielä varmasti sanoa.

Tätä kirjoitettaessa on menossa jo kolmantena syksynä peräkkäin järjestettävä Kriittinen Eurooppa luontosarja, jossa yhteistyökumppanina on Opintotoiminnan Keskusliitto. Luennoilla on etsitty suomalaisuuden ja eurooppalaisuuden syvää olemusta yhtä hyvin kuin pohdittu kansalaisten käytännöllisiä vaikuttamismahdollisuuksia Euroopan Unionissa. Eurooppa ja EU aiheisia luentoja on yhteistyössä järjestetty Helsingin lisäksi myös muilla paikkakunnilla. Kriittinen korkeakouluhan toimi aikaisemmin monissakin eri kaupungeissa ja valtakunnallista näkyvyyttä pyritään ainakin jollain tavalla ylläpitämään myös jatkossa.

Kirjoittajakoulumme suosio on ollut edelleen kasvussa ja myös kirjoittamiseen liittyviä lyhytkursseja on lisätty. Kuvataideopetus etsii ja löytää itselleen uusia työmuotoja. Heli Heikkisen vetämä kritiikki paja keräsi heti runsaasti osallistujia. Kiasmassa järjestettävät, taidetta käsittelevät yleisöluennot ovat jatkuneet jälleen tänä syksynä nekin, ne näyttävät myös vakiinnuttaneen oman paikkansa. Virtaa kluubeilla puolestaan jatkui huipputasoisesten esiintyjien sarja, kun elokuun tilaisuuteen saatiin vieraaksi peräti maailmanluokan huippupianisti Andreas Schiff.

Filosofia ja siihen liittyvä pohdiskelu on aina ollut Kriittisen ydinaluetta, ja erilaiset piirimme tai kurssimme keräävät nytkin alan harrastajia. Tällä alueella, kuten muillakin toiminta alueillamme on Helsingissä olemassa paljon muutakin tarjontaa. Esimerkiksi 90 luvun alkuvuosiin verrattuna Kriittisen yleisöluennoilla käydään nyt vähemmän, mutta aivan viime vuosina tilaisuuksiimme ja toimintoihimme osallistujien määrä on taas hienoisesti kasvanut.

Maaillankatsomuksellisilla kysymyksillä, ajankohtaisilla yhteiskunnallisilla kysymyksillä ja kulttuuri keskustelulla on aina paikkansa. Ja tämäntyyppisen keskustelun ylläpitäminen on arvo sinänsä, se on aina arvokasta ja aina tarpeellista yhteiskunnan ylläpitämistä.

Tätä kirjoitettaessa koulumme ja yhdistyksemme ensi vuoden toimintasuunnitelmaa ei vielä ole lo-
pullisesti hyväksytty tai henkilövalintoja tehty. Jo tiedossa ja tulossa olevista konkreettisista asioista on
tiedotteita tämän lehden takasivuilla, mutta muitakin suunnitelmia on paljon.

Filosofisen tarjonnan lisääminen ja filosofisen keskustelun erilaisten sovellutusten tai muotojen etsi-
minen on yksi lähiajan kiinnostavista haasteista. Samoin kriittisen ajankohtaiskeskustelun lisääminen
ja kannustaminen erilaisissa yhteyksissä ja erilaisilla alueilla. Tämä Katsaus lehtemme on tärkeä yh-
dysside jäsenistöön, mutta lehti voisi levitä myös laajemmalle. Katsauksen ilmestymisen lisääminen ja
sen markkinointi myös ulkopuolelle ovat koko ajan harkinnassa, mikäli resurssit vain antavat myöten.
Taloudelliset ja muut voimavarat eivät tietenkään salli toiminnan voimakasta laajentamista kaikilla
alueilla.

Katsaus lehti muuten täyttää alkuvuodesta jo 50 vuotta. Se on siis vanhempi kuin Kriittinen korkea
koulu, joka perustamisensa jälkeen ryhtyi tämän lehden julkaisijaksi. Seuraavassa numerossa tule-
me sopivalla tavalla muistamaan tätä lehden pitkää taivalta. Samalla valmistelemme koko Kriittisen
keväällä 2008 pidettäviä 40 vuotisjuhlia. Nuorta sukupolvea edustava Hermann Yli Tepsa on etsinyt
lehtemme viime numeron takasivuille kiinnostavia poimintoja menneistä vuosikerroista. Vanhoja
lehtiä ja muita dokumentteja selaamalla näkee, miten samat teemat ovat olleet keskusteluissa esillä
40 50 vuoden aikana. Tämän syksyn teemamme oli ilmastonmuutos, vuonna 1969 oli yksi ensimmäi-
siä yleisötilaisuuksia pidetty samasta aiheesta. Tai kun viime aikoina yleiseen kielenkäyttöön ovat jäl-
leen tulleet sellaiset sanat kuin "aktivismi" tai "aktivisti", niin sieltähän ne löytyivät 1960 luvun lopun
pohdintoista nekin.

Aika on vammaankin sekä syklinen että lineaarinen ja lisäksi vielä jotain aivan muuta. Jotkut asiat tois-
tuvat jotenkin säännöllisin väliajoin, jotkut ovat koko ajan esillä, mutta muotoaan ja nimeään kenties
muuttaen. Se, että vuosikymmenten varrella puhutaan samoista asioista, ei missään tapauksessa ole
ainakaan jonkinlaisen toivottomuuden merkki. Siis että vain puhuttaisiin eikä niissä asioissa koskaan
tapahtuisi mitään. Päinvastoin, jos jostain asiasta keskustellaan aikakaudesta tai ajanjaksosta toiseen,
syynä voi olla sekin, että se asia on pysyvästi tärkeä ja keskustelun arvoinen.

hyvää ja siunattua joulun aikaa
Eero Ojanen, toiminnanjohtaja

KUVATAIDEKOULU

Maalausta ja piirustusta Laivurinkadulla

Opiskelu Kuvataidekoulussa on pääasiassa havaintoon perustuvaa ja myös väri ilmaisuun houkuttavaa. Lähtökohtana ihminen, asetelma, maisema tai tila. Voit lähteä alkeista tai jatkaa vanhaa harrastustasi. Maalaus ja piirustusmateriaalit ovat vapaasti valittavissa, materiaaliopissa annetaan ohjausta. Harjoittelemme näkemistä, tutkimme myös muistikuvaa ja katsoimme, minne mielikuvitus yltää. Pyrimme oman ilmaisun kannalta tärkeiden elementtien hahmottamiseen. Itsenäisten tehtävien ongelman asettelu on vapaa: puimme tässä yhteydessä erilaisia vaihtoehtoja kuvailmaisun perustana. Lukukauden aikana järjestetään kaksi kriittikilaisuutta itsenäisesti toteutetusta teoksesta. Opettajana taidemaalari Heli Heikkinen. www.heliheikkinen.com.

Teoriaopetus

Kuvataidekoulun ohjelmaan sisältyy myös taidehistoriaa, taiteen filosofiaa sekä havaitsemiseen liittyviä kysymyksiä käsitteleviä luentoja. Luennot ovat osa Katseen filosofiaa yleisöluentojen sarjaa ja ne järjestetään torstai iltoisin klo 17-19 Kiasmassa.

Kuvataidekoulu sopii kaikille, joille maalaaminen ja/tai piirtäminen on intohimo. Vielä enemmän opiskelusta saa irti, jos on kiinnostunut kuvan tekemisen taustoista ja kulttuurista yleensä. Ryhmä kokoontuu 15.1. alkaen maanantaisin klo 9.30-13.30 Laivurinkadulla. Ryhmän koko on noin 15 henkeä.

Lukukausimaksu 140 €.

Ilmoittautumiset toimistolle 12.1. mennessä.

Kritiikkityöpaja

Kritiikkityöpaja on tarkoitettu maalausta, piirustusta sekä mahdollisesti muita kuvataiteen aloja harrastaville. Opettajana taidemaalari Heli Heikkinen. Kokoontumiset jatkuvat keskiviikkoisin 17.1. klo 17 alkaen. Ryhmä jatkaa syksyiltä. Vapaita paikkoja voi tiedustella toimistolta.

Virtaa musiikkimatka

klassisen musiikin kuuntelukurssi

Kiehtooko klassinen musiikki? Opi kuuntelemaan musiikkia uudella tavalla! Suosittujen Virtaa klubien vetäjä, pianisti Mimma Pöllänen johdattelee pianon ääressä ymmärtämään musiikin rakenteita, taustoja ja yhteyksiä muihin taiteisiin. Musiikin teoriaa ei tarvitse tuntea. Keväällä käydään läpi musiikin historiaa Bachista eteenpäin. Lisätietoja Minnalta numerosta 041 462 0543. Ryhmä kokoontuu 16.1. alkaen tiistaisin klo 19.00-20.30 Etu Töölössä.

Kurssin hinta 60 euroa/10 kertaa.
Ilmoittautumiset 12.1. mennessä.

Filosofian klassikkoseminaari

Järki ja sen kritiikki

Keväällä klassikkoseminaarissa jatketaan syksyn teemalla. Seminaarissa tutustutaan FL Miika Luodon johdolla filosofisiin teksteihin, jotka pohtivat järjenkäytön merkitystä modernissa maailmassa, valistuksen projektin rajoja sekä itse järjen käsitteen luonnetta. Seminaarissa luetaan tekstejä mm. seuraavilta ajatteliijoilta: Kant, Hegel, Nietzsche, Freud, Adorno, Habermas ja Foucault. Ryhmä kokoontuu tiistaisin 23.1. alkaen klo 17-19 Albertinkadulla.

Kurssin hinta on 90 € / lukukausi.
Ilmoittautumiset toimistolle.

 Kritiikki
Kuvataidekoulu

 Opintotoiminnan Keskusliitto ry
OK-opintokeskus

Taidefilosofian klassikkoja

Taide on aina haastanut filosofista ajattelua ja saanut sen pohdimaan kokemusta, merkitystä ja jopa totuutta uusin tavoin. Estetiikan peruskäsitteet mimesis, esitys ja ilmaisu; inspiraatio, kokemus ja elämys; aine, muoto ja sisältö, kauneus ja ylevä; merkitys ja tulkinta jne. eivät siksi ole valmiita vastauksia tai työkaluja, vaan aina ongelmallisia ajattelun kysymyksiä. Taidefilosofian klassikkoja piiri lähestyy näitä kysymyksiä tutustumalla klassisiin teksteihin antiikin ajattelijoista Kantin ja Nietzschen kautta nykyfilosofeihin kuten Heidegger, Merleau Ponty, Adorno ja Lyotard. Kurssin vetäjä: FL, tutkija Miika Luoto. Ryhmä kokoontuu Albertinkadulla. Ilmoittautumiset toimistolle.

Kotimaista nykykirjallisuutta -lukupiiri

Kevään lukupiirissä tutustutaan kotimaiseen nykykirjallisuuteen. Ensimmäisellä kerralla matkataan itään Markus Nummen Kiinalaisen puutarhan viitoittamaa tietä. Romaani on Nummen toinen; hänen esikoisensa Kadonnut Pariisi (1994) palkittiin vuoden parhaana esikoiskirjana. Riikka Pulkkinen on puolestaan syksyn 2006 esikoiskirjailija. Raja kertoo neljästä ihmisestä vaikeiden ratkaisujen edessä. Loppukevään neljä teosta valitaan yhdessä piiriläisten mieltymysten mukaan.

Lukupiiriin ovat tervetulleita kaikki kirjallisuuden ystävät ikään ja taustaan katsomatta. Kirjoista keskustellaan vapaamuotoisesti kahvi- ja teekupposten äärellä Kriittisen korkeakoulun tiloissa Albertinkadulla. Lukupiirin vetäjänä FM Sanna Nyqvist. Kokoontumiset kuutena keskiviikkona.

Keväällä jatkuvat jälleen Kriittisen korkeakoulun perinteikkäät yleisöluentosarjat. Maanantai illan yleisöluennot pidetään tuttuun tapaan yliopistolla klo 18-20 ja Katseen filosofiaa yleisöluennot Kiasmassa torstaisin klo 17-19. Luentosarjojen ohjelmat näkyvät nettisivuillamme heti tietojen varmistuttua.

Filosofinen praktiikka puolestaan vakiinnuttaa paikkaansa Kriittisen korkeakoulun tarjonnassa. Innostuneen vastaanoton saanut Filosofian taito-lukupiiri saa keväällä jatkokseen sokerraattisen dialogin piiriin. Lisäksi filosofisen praktiikan ympäriltä ollaan kokoamassa luentosarjaa kevääksi. Näistäkin on lisätietoja tulossa myöhemmin.

Tervetuloa lyhytkursseille!

Kirjoittamisen lempeät alkeet

pe 19.1. klo 18-21 ja la 20.1. klo 12-19 sekä
pe 26.1. klo 18-21 ja la 27.1. klo 12-19

Tervetuloa kahden viikonlopun kirjoituskurssille! Opettajat, kirjailijat Hannu Simppa ja Merja Virolainen, antavat palautteen osallistujien teksteistä työpajoissa sekä tutustuttavat proosan, draaman ja lyriikan perusasioihin. Lempeät alkeet sopivat myös kirjoittajille, jotka eivät ole aiemmin osallistuneet kirjoituskursseille. Kurssi pidetään Kriittisellä korkeakoululla, Albertinkatu 27 a B 12, 00180 Helsinki. Ilmoittautumiset Kriittiselle korkeakoululle viimeistään maanantaina 8.1. Kurssille otetaan 12 osallistujaa. Jos osallistujia on vähemmän kuin seitsemän, joudutaan kurssi peruuttamaan. Kurssin hinta on 130 euroa.

Keho unen peilissä -kirjallisuusterapeuttinen kasvuryhmä

ti 23.1. klo 17.30-20.30, la 3. 4.2. ja ti 13.2. klo 17.30-20.30.

Tällä kurssilla tutkitaan kirjoittaen ja keskustellen kehon hyvin ja pahoinvoinnin heijastumista unimaailmaan, kehon ja sen eri osien merkityksiä ja variaatioita unissa, tunteiden kehollisuutta ja ilmenemismuotoja unissa, arkkityyppejä: lapsi, vanhus, animus ja animahahmot sekä muodonmuutoksia unissa. Kurssille ovat tervetulleita kaikki kirjoittamisesta, kirjallisuudesta ja omasta kasvusta kiinnostuneet. Kurssin kouluttajina ovat FT Eeva Lehtovuori ja psykoterapeutti Kaisu Naapila. Osallistujia määrästä riippuen kurssi kokoontuu joko Kriittisen korkeakoulun omissa tiloissa tai vastaavissa Helsingissä. Kurssimaksu on 180 € / opiskelijat, eläkeläiset ja työttömät 150 €. Sitovat ilmoittautumiset torstaihin 11.1. mennessä koulun toimistolle. Lisätietoja: www.kriittinenkorkeakoulu.fi ja www.imagenesis.fi/sanat.

Kiinalainen terveysvoimistelu qigong

ke 24.1. klo 17-20 sekä la 27.1. ja la 3.2. klo 12-15

Kurssilla tutustutaan kiinalaiseen qigong terveysvoimisteluun teorian ja käytännön kautta. Ensimmäisellä kerralla on luento "Johdatus kiinalaiseen terveyden itsehoitoon", ja kaksi seuraavaa kertaa ovat käytännön harjoittelua. Kurssilla tehdään qigongin (= chi kung) perusliikkeitä, hengitys- ja mielikuvaharjoituksia, rentoutumista sekä helpo Baduanjin liikesarja. Sopii aloittelijoille ja aiemmin harrastaneille. Ohjaajana tietokirjailija, kouluttaja, FT Helena Hallenberg. Kurssilla liikutaan paljon, mutta harjoittelun myötä makuuasennossa. Kaikki harjoitukset tehdään oman kunnon mukaan. Qigong sopii erityisen hyvin stressaantuneille ja uupuneille. Useimmat krooniset sairaudet eivät ole este harjoittelulle, mutta on hyvä kertoa ohjaajalle mahdollisista vaivoista. Kurssi koostuu keskiviikkona Kriittisen korkeakoulun tiloissa Albertinkadulla ja lauantaipäivinä Sexpo-säätien luokahuoneessa, Malminkatu 22 E. Kurssille voidaan ottaa enintään 15 osallistujaa. Hinta 100 €. Ilmoittautumiset ma 15.1. mennessä koulun toimistolle. Lisätietoja: Helena Hallenberg, 040 5917895, helena.hallenberg@kolumbus.fi, www.kolumbus.fi/helena.hallenberg.

"Kirjoitettua sanaa arvostetaan toisella tavalla kuin puheen ohikiitäviä hetkiä. Esimerkiksi tutki- ja todistaa kirjallisesti tehneensä jotain, vaikka itse tuotos ei ehkä olisikaan lukemisen arvoinen. Uskoisin kuitenkin, että puheessa ja keskustelussa saavutettu kosketus toisiin ihmisiin on paljon vaikuttavampi kuin esimerkiksi kirja, jos kirjan levikkivaikutus jätetään huomiotta."

"Kirjoittamista voi puolustella kuitenkin sillä, että kirjoittaessa alkaa nähdä, mitä todella ajattelee. Omat edellä esitetyt ajatukset alkavat virittää uusia ajatuksia ja näin tavallaan seurustelee omien ajatustensa kanssa, niitä kehien. Ajatusten saaminen paperille tuntuu niiden loppuunviemiseltä, päätökseensaamiselta, mikä on usein tyydyttävää. Saatuaan jotain konkreettista aikaan, voi sitten välillä huokaista ja katsoa siihen, että onpahan tuokin tuossa nyt olemassa."

"Kirjoittajan on hyvä oppia häpeämään sitä, mitä tuli julkaistuksi toistenkin nähtäväksi. Kaikki inhimillinen on äärimmäisen vajavaista ja vain katkelmia todellisuuden äärettömästä moninaisuudesta. Mutta jotainhan täytyy tehdä, ja jos muuta ei osaa, niin täytyy kirjoitella tai puhua ihmisille. Ehkä jonkun täytyy se tehdä joka tapauksessa vaikka se ei ole kyllä mikään kunnollinen puolustus."

(Otteita kirjoituksesta Turunen, Kari E. 'Puhujan ja kirjoittajan etiikasta', Katsaus 1/1988.)